

Sayın Hocam,

MOBBIG50 buluşması İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nün ev sahipliğinde geçmiş MOBBIG buluşmalarının değerlendirilmesi ve gelecek buluşmalar için önerilerin alınması amacıyla 29-30 Mayıs 2020 tarihlerinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır ancak 2019 Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde başlayan ve tüm Dünya'yı saran Covid-19 pandemisi sebebiyle tüm Dünya ve Türkiye'de sosyal hayatı kısıtlayıcı çeşitli tedbirler alınmıştır. Tedbirler çerçevesinde ülkemizde de akademik çalışmaların uzaktan sürdürülmesine karar verilmiştir. Bu sebeple MOBBIG50 buluşması geleneğimizi sürdürmek için acil bir durum olmadığı sürece yüz yüze buluşabileceğimiz ileri bir tarihe ertelenmiştir. Buluşmamız ertelenmiş olsa da değerlendirme ve önerileri internet ortamında forum sitesi üzerinden alabileceğimizi düşündük. Bu sayede MOBBIG50 için sizlerin katkılarıyla ön bir çalışma ve hazırlık yapmış olacağız.

Forum sitemiz dostların tartıştığı değil, beraber geçmişin değerlendirmesini yapıp gelecek için planlar yaptığımız bir platform olsun isteriz. MOBBIG buluşmaları hangi ihtiyaçtan doğdu? Hedefleri ne olmalıdır? Ne olmamalıdır? Lütfen bu ve benzeri soruların cevaplarını düşünmemiz için yazınız.

Değerlendirme ve önerileriniz ile gelecek MOBBIG buluşmalarının içeriğine yönelik yeni yaklaşımlar geliştireceğine inanıyorum.

Prof. Dr. Koray Korkmaz

Mimarlık Bölümü Başkanı

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Prof. Dr. Mine İnceoğlu

Bu mayıs ayında yapılması planlanan MOBBIG 50 toplantısının Korona'nın yaşantımızı tamamen kontrol ettiği bir yıla rastlaması, eğitimde de olduğu gibi toplantının bilgisayar ortamında yapılma zorunluluğu, belki de MOBBIG50'yi unutulmaz kılacak!

Benden MOBBIG'in kurucusu olarak bir giriş, değerlendirme ve ilk yıllarla ilgili bazı bilgileri aktarmamı isteyen, bu yılki toplantının organizatörü Prof.Dr. Koray Korkmaz'a teşekkür ederim.

Yaşımız gereği evden çıkma yasağına yılın on ayında yaşadığımız Bozcaada'da yakalanmamız, bizim yaşam koşulları için büyük bir şans olsa da yanımda hiçbir belge, ulaşabilecek doküman olmaması da büyük bir şanssızlık.

Ayrıca 15 yıl önce emekli olduğum günden beri bağcılık, şarap yapımı gibi ikinci bir meslek sahibi olduk. Yoğun çalışma temposu içinde yıllar öncesi olayları hatırlamak da hiç kolay değil.

Mimarlık eğitimi süresinin 4+2 yıl olduğu, 5+1 ve 5+1,5 gibi alternatiflerin tartışıldığı 1996 da, eğitim süresinin yanısıra lisans ve lisansüstü eğitim programlarımızdaki sorun ve görüşlerimizi konuşmak, bilgi alışverişinde bulunmak ve bir tartışma platformu oluşturmak üzere, Mimarlık Bölüm Başkanlarının biraraya gelmesinin yararlı olacağı düşüncesiyle İTÜ Taşkışla'da oldukça geniş bir katılımı topladık. Sürecin verimli geçmesi ile de ODTÜ, Dokuz Eylül, Kıbrıs Akdeniz, Eskişehir ve diğer üniversitelerde toplantılar devam etti.

İTÜ de başlayıp bazı fakültelerin de başvurduğu NAAB akreditasyon değerlendirme deneyimleri, daha sonra oluşturulan ulusal akreditasyon ve Avrupa'da ülkelerin kendi eğitim sistemlerini karşılaştırmak, benzer sorunlara çözümler üretmek üzere oluşturulan Bologna süreci, Çift anadal koşulları, Öğrenci staj koşul ve sorunları, Mesleki yeterlilik, hazırlık yaparak gelen kişi veya komisyonlarca eldeki bilgiler sunularak tartışıldı.

Daha sonraki toplantıları izleyemediğim yıllarda da mimarlık bölümlerini ilgilendiren konuların çalıştay ortamına benzer toplantılarda bilgi verilip görüşüldüğünü gözlemledim.

Doğaldır ki bu tartışma ve görüşmelerde amaç, eğitim süresi gibi ortak uygulanması zorunlu konular dışında ortak eğitim programları, bölümlerin mimarlık eğitim hedefleri ve yöntemleri değildi. Her bölümün kendi koşulları, geçmiş deneyimleri, olanakları ile kendi özel program, yöntem ve uygulamalarının yapılması kaçınılmaz ve istenen özelliklerdi.

NAAB akreditasyon sürecinde, değerlendirme komisyonu ısrarla mimarlık eğitimimizin hedef ve amaçlarının neler olduğunu sordular. Zira eğitim program ve uygulamaları sonuçta öğrencileri bu hedefe ulaştırabiliyorsa başarılıdır. Onun için de her bölümün kendine özgü özel program, yöntem ve uygulamaları olmalıdır.

Akreditasyon süreci uzun ve yorucu bir süreç. Sonuçta değerlendirme olumlu sonuçlanırsa, akredite olan bölümler büyük bir mutluluk ve sevinç yaşıyor. Ancak önemli ama zor olan, bölümün bu süreç sonucunda kendi durumunu bir bütün olarak görüp, kendi özeleştirisıyla değerlendirerek, yapılabilecek değişim ve gelişimleri gerçekleştirebilmek. Çağımızdaki teknolojik, kültürel, sosyal, ekonomik alanlardaki hızlı değişim de yüksek öğretimde kalitedeki rekabetle sürekli gelişen bir değişimi zorunlu kılıyor.

Kadrosu geniş, geçmişleri uzun olan bölümlerin kapasite ve deneyim zenginliği gibi avantajlarının yanında, eğitim programları ve yöntemlerinin değişim ve geliştirilmesinde karar alma ve uygulanmasında sorunları olabiliyor. Daha küçük kadrolu, göreceli olarak öğrenci sayısı daha az olan bölümlerin, sınırlı olanakları olsa da, belirli bir eğitim amacı, felsefe ve yöntemleri üzerinde anlaşarak yeni eğitim modelleri deneme şansı oluyor.

1975 de kurulan MOBBIG benzeri bir amaçla, mimarlık eğitim ve araştırmalarında görüşleri paylaşmak ve geliştirmek amacı ile kurulan Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği EAAE' ye bazı bölümlerimiz üye oldu. Aynı kuruluşun ev sahipliğini yaptığı ve benzeri mesleki eğitimde yeterlilik, süre, eğitimin içeriği gibi konularda yapılan Avrupa Mimarlık Okulları Başkanları toplantısı da bu konuların uluslararası düzeyde ele alınmasını sağlıyor. 2000'li yılların başında ülkemizden küçük bir grupla Girit'de Hanya'da katıldığımız bu toplantılara da giderek ülkemizden daha çok sayıda fakültenin yer alması, okullar arası diyalogun

uluslararası düzeyde de sürmesi sevinc verici.

Giderek sayıları artan mimarlık bölümlerinin, yurt içi ve yurt dışı farklı deneyimlerini gözlemlemek, izlemek ve tartışmak için MOBBİG yararlı bir oluşum olarak devam edecek .Gelecek kuşakların, eski deneyimlerin üzerine ekleyecekleri yeni yöntemler, görüşler, farklı uygulamalar ile de daha yararlı toplantılar yaşatacak.

Prof. Dr. Mine İnceoğlu

Prof. Dr. H. Çetin Türkçü

MOBBİG – KURULUŞUNUN İLK 4 YILI VE BAZI ÖNEMLİ ÇALIŞMALARI –

Bu yıl düzenlenmesi planlanan fakat Korona virüs salgını nedeniyle toplanamayacak olan MOBBİG için, bu dönem başkanlığını üstlenen İYTÜ mimarlık bölüm başkanı Prof. Dr. Koray Korkmaz bazı hocalardan görüşler almak isterken benden de MOBBİG'in bir yazı rica etti.

MOBBİG'in kuruluşu hakkında birkaç kez sunumlar yaptığım için bu yazımda eski yazılarımdan alıntılara ek olarak MOBBİG'in mimarlık eğitimine yaptığı önemli katkılara ilişkin görüşlerimi yazmanın, MOBBİG'in nereden nereye geldiğini, katkıları geçen bazı kişileri ilk 4 toplantı kapsamında anarak sizlere aktarmanın uygun olacağını düşündüm. Çünkü yıllar geçiyor, olaylar flulaşıyor, anılar yok oluyor. Bu nedenle de bazı isimleri bu yazıda anmak da hedeflerim arasında. Öncelikle şunu belirtmek istiyorum. MOBBİG'in 1996 yılında kuruluşundan üniversitelerde tam zamanlı çalışmama son verdiğim 2012 yılı sonuna kadar yapılan toplantılardan 23 tanesine katılmışım. Bu toplantılara bazen bölüm başkanı, dekan ve MİAK'ı temsil eden konuşmacı sıfatıyla katıldım.

MOBBİG'in Kuruluşu ve İlk 4 Yılı.

YÖK'le birlikte bazı mimarlık bölümleri Güzel sanatlar Fakültesi, bazıları Mühendislik-Mimarlık Fakülteleri adı altında toplanmıştı. Mimarlık bölümleri arasında da eğitimin idari ve akademik müşterek sorunlarının tartışılacağı herhangi bir kurum veya organizasyon yoktu. Eğitim sorunlarımızı kendi bölümlerimiz içinde, diğer bölüm hocalarıyla da sempozyumlarda veya çoğunlukla doçentlik tez sınavları için bir araya geldiğimizde konuşup dertleşiyorduk. Mimarlık doçentlik sınavları da daha çok İstanbul üniversitelerinde ve özellikle İTÜ Mimarlık Fakültesi Taşkılla Binasında yapılıyordu. 1994 -1995 yıllarına denk gelen doçentlik jürileri nedeniyle İTÜ'de jüri bitişi sonlarında diğer hocaların da katıldığı sohbetlerde mimarlık bölümlerinin sorunlarını tartışabileceğimiz bir platformun eksikliği gündeme gelmişti. Bu nedenle sayın Mine hocamızdan duayen bir Fakültenin Mimarlık Bölüm başkanı olarak mimarlık bölüm başkanlarını bir toplantıya davet etmesi de konuşulmuştu.

Bu dönemde mimarlık eğitimi için bir paralel gelişme de ODTÜ Mimarlık Fakültesinin mimarlık lisans eğitimini 4 yıldan 5 yıla çıkarma çalışmalarıydı. Fakülte bu önerisini üniversite senatosuna götürmüş ve onaylatmıştı. Ancak diğer dallarda lisans bölümlerinin tümünün 4 yıl olduğu ülkemizde böyle bir talebin YÖK ve Üniversitelerarası Kurulda kabul edilmesi için mimarlık eğitim camiasının görüşlerinin alınması ve bu isteğin tüm bölümlerce kabul edilerek bir bütün olarak hareket etmesi sağlanmalıydı. Bu amaçla ODTÜ rektörü ve Üniversitelerarası Kurul Fen – Teknik Bilimleri Eğitim Konseyi başkanı sıfatıyla Prof. Dr. Süha Sevük imzalı bir yazı 31.3.1995 tarihinde mimarlık bölümlerine gönderilmiş ve bu konuda görüşleri istenmişti. Böylece bütün mimarlık bölümleri arasında yoğun bir yazışma trafiği başlatılmış oldu. DEÜ mimarlık bölümü akademik kurullarında bu konu yoğun bir şekilde tartışıldı ve 5 yıllık lisans eğitimini desteklediğimizi resmi bir yazıyla ODTÜ mimarlık bölüm başkanlığına gönderildi.

İşte böyle bir ortamda Prof. Dr. Mine İnceoğlu 15 Mart 1996'da ulaşabildiği mimarlık bölüm başkanlarını İTÜ Mimarlık Fakültesine davet etti. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 326 Nolu salondaki toplantıya 11 mimarlık bölüm başkanı katıldı.

İlk önce mimarlık lisans eğitim süresinin 5 yıla çıkarılmasının olumlu ve olumsuz yanları tartışıldı. İkinci yoğun tartışma konusu da mimarlık bölümlerinin genel sorunları ve nasıl örgütlenebileceği üzerine idi. Bu toplantı henüz ismi dahi konulmamış olan MOBBİG'in ilk toplantısı kabul edilmiştir.

2. MOBBİG (10.5.1996. DEÜ – İzmir)

10.Mayıs.1996'da, DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünün ev sahipliğinde, Alsancak stadyumunun yanındaki binamızda toplandı. DEÜ Mimarlık Bölümü örgütlenme biçimi olarak 2 öneri hazırlamıştı. Dernek olmak veya iletişim grubu olmak. Dernek olmanın çok sorun yaratacağı konusunda fikir birliği oluştu. Böylece her hangi bir yasal biçime girme den, bir sivil toplum kuruluşu gibi bir iletişim grubu kurma fikri kabul gördü ve bölümümüzün önerdiği MOBBİG, yani Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu adı kabul edildi. MOBBİG isminin bölümümüzce hazırlanmış ve bölümümüzde yapılmış olan 2. MOBBİG toplantısında kabul edilmiş olmasından dolayı gurur duyuyoruz. Bu toplantıya katılanlar:

Prof. Dr. H. Çetin Türkçü (DEÜ), Prof. Dr. Mine İnceoğlu (İTÜ), Prof. Dr. Necati Şen (DAÜ), Prof. Dr. Ahmet Eyüce (İYTE), Prof. Dr. Rıfat Çelebi (YTÜ), Prof. Dr. Bozok Özerdim (B.Ü.), Prof. Dr. Cengiz Bayülgen (U.Ü.), Öğr. Gör. Dr. Türker İlter (D.Ü). Ayrıca 3 bölüm başkanı da Prof. Dr. Zafer Ertürk (KTÜ), Prof. Dr. Özer Erenman (UÜ), Öğr. Gör. Dr. Ali Cengizkan (ODTÜ) mazeret bildirmişti.

3. MOBBİG (8 – 9 Kasım.1996. DAÜ – Magosa)

1.ci ve 2.ci toplantılarımız 1 günlük olmuştu. DAÜ ise 2 günlük resmi toplantılara ek olarak vakti olanlar için cumartesi ve Pazar günü Kıbrıs'ta geziler hazırlanmıştı. Tartışılan konular arasında mimarlık lisans eğitiminin 5 yıla çıkarılması, öğrenci seçme sistemi, baraj ve hazırlık sınıfı, akreditasyon, eşkredilendirme ve yatay geçişler, özel ve vakıf üniversitelerin durumu gibi konular yer almıştı. Bu toplantıda MOBBİG sekreteriyasının nasıl yürütüleceği de belirlenmişti.

4. MOBBİG (2-3 Mayıs 1997-ODTÜ-Ankara)

Bu toplantının en önemli hedefi o zamanki YÖK başkanı Prof. Dr. Kemal Gürüz ile 5 yıllık mimarlık lisans eğitiminin görüşülmesiydi. Bölümlerde her türlü tartışmalar olumlu sonuçlanmış, YÖK'ten gerekli randevular alınmıştı. ve tek hedefe kilitlenmiş olarak ODTÜ'de toplanarak YÖK binasına gitmiştik. Sayın YÖK Başkanı ile uzun ve görüşümüze göre olumlu geçen bir toplantıdan sonra ayrıldık. Daha sonra konunun Üniversitelerarası Kurulda tartışıldığı, ancak o zamanki İTÜ'nün mimar rektörü Prof. Dr. Gülsün Sağlamer'in karşı çıkmasıyla reddedildiği haberini aldık. MOBBİG'e o zamana kadarki en yoğun katılım sağlanmıştı. Katılanlardan hatırlayabildiklerim şu isimler.

Prof. Dr. Necdet Teymur (ODTÜ), Prof. Dr. Mine İnceoğlu (İTÜ), Prof. Dr. Sina Berköz (MSÜ), Prof. Dr. H. Çetin Türkçü (DEÜ), Doç. Dr. Kerim Çınar (Selçuk Ü.), Prof. Dr. İbrahim Numan (DAÜ – KKTC), Prof. Dr. Harun Özer (YDÜ – KKTC), Prof. Dr. Erdal Atasugur (Uluslararası Amerikan Üniv. - KKTC).

Bu ilk 4 toplantı sonunda MOBBİG'in kuruluşu, toplanma süreci, yürütülme esaslarının belirlenmesi tamamlanmış oldu. Bu esaslar bir yönerge halinde basılarak bölümlere gönderildi.

- Toplantılar yılda 2 kez yapılacak.
- İlk toplantı Mayıs başında, 2. toplantı Ekim sonu – veya Kasım'da olacak.
- Tercihan Perşembe, Cuma günleri seçilip, cumartesi günü çevre gezilerine olanak sağlanacak.
- Her toplantıda bir sonraki toplantı yeri ve tarihi oylanarak belirlenecek.
- İletişim grubunun başkanlığı ve sekreteryası toplantı yapılacak bölüme verilecek.
- En az bölüm başkanı veya temsilcisi katılacak.
- Bölüm başkanı değiştiğinde, bilgi akışındaki kopukluğu önlemek için eski bölüm başkanı ile birlikte gelenecek.

MOBBİG'in Bazı Önemli Çalışmaları ve Katkıları

1. Bologna Süreci Çalışmaları

1999 yılında 29 Avrupa ülkesi eğitim bakanları Bologna'da yükseköğrenim görmek ya da çalışmak için Avrupa'da kolayca dolaşabilecekleri bir ortam yaratmak hedefinde anlaşarak Bologna Bildirgesi'ni onaylamıştı. Türkiye 2001 yılında bu sürece katıldı ve Avrupa Konseyinin 17 Aralık 2004'te Türkiye ile üyelik görüşmelerini başlatmaya karar vermesiyle Bologna Süreci kurallarına uyum süreci hızlandı. Bu sürecin en önemli 2 noktası

1. Yükseköğretimin lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı olmasının istenmesi,
2. Diploma denkliği ve öğrenci dolaşımını sağlamak için derslerin eşkredilendirilme gereğidir.

MOBBİG'in ileri eğitim vizyonunu göstermesi açısından 1996 yılındaki MOBBİG 2'de alınan bir kararı buraya yazmak istiyorum.

“2. Akreditasyon amacıyla yabancı ülke okullarıyla program ve kredi birliğinin sağlanması, mevcut kredilerin eksik olması yurtdışına lisansüstü amacıyla giden öğrencilerin kayıtlarında birçok sorun çıkardığı üzerinde duruldu”

Kısaca Bologna sürecinden çok önce MOBBİG toplantılarında eşkredilendirme, kredi birliği, akreditasyon konuları tartışılmaya başlanmıştı.

2 aşamalı yüksek eğitim zaten YÖK'ten beri 4+1 şeklinde ülkemizde uygulanıyordu. Ancak mimarların serbest dolaşımında imza yetkili olabilmesi için Avrupa standartlarında en az 5 yıllık bir eğitim gerekiyor. Bu 5 yıl sürekli olabileceği gibi 2 bölümlü de olabilir. Örneğin İngiltere'de 3+2, bazı diğer ülkelerde 4+1 uygulanmakta, hatta bazı ülkelerde 5 yılın üzerinde eğitim sürdürülmektedir. Ayrıca 1-2 yıllık staj dönemi de istenmektedir. Böylece şöyle bir sorunla karşılaştık. Ülkemizde 4 yıllık mimarlık mezunları 1-2 yıllık staj yapmadıkları halde imza yetkisine sahiptir. Eğer MOBBİG'in 1996 yılında YÖK'e yaptığı mimarlıkta 5 yıllık lisans eğitimi teklifimiz kabul edilmiş olsaydı sadece 1 yıllık bir staj eklenmesiyle serbest dolaşımın koşulları tamamen sağlanmış olacaktı.

İşte bu sorunun çözümü için MOBBİG 2003 – 2005 yılları arasındaki toplantılarında ağırlıklı olarak bu konu üzerinde çalıştı. Kendi bünyesinde birçok komisyon kurdu, toplantılar düzenledi. Toplantılar öyle dolu geçiyordu ki 2 günlük zaman yetmez oldu. Bu nedenle MOBBİG listesine 221/2 , 231/2 gibi toplantılar eklendi. Bu buçuklu toplantılar birkaç ay sonra eksik kalan sunum ve konuları tartışmak için yapılan toplantılardı.

Bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlar hatırladığım kadarıyla şöyle toparlanabilir.

1. Her sömestir 30 ECTS olarak düzenlenerek yaygın olan 4+1 sistemi devam eder. İmza yetkili olabilmek için 5. yıl tez koşulu olmadan yapılır.
2. Beş yıl sonunda akredite büro ve ofislerde 1 yıl staj yapılmalıdır.(Yalnız bu büro veya ofislerin nasıl akredite olacağına dair bir çalışma yapılmadı)
3. Eğitimi 4 yılda bitirip diploma alanlar mimar olarak imza yetkisi olmadan çalışırlar.
4. Öğretim üyeliği ve akademik hayatta ilerlemeyi düşünenler 4+1 veya 4+2 gibi programlarda ağırlıklı uzmanlık dersleri alıp alanlarında tez yazarak mezun olurlar.

Alınan bu kararlar gerekli üst mercilere iletildiyse de herhangi bir sonuç çıkmamış, sadece üniversitelerde tezli ve tezsiz y.lisans olanakları getirilmiştir.

Bu konuda Prof. Dr. Nur Esin ve Prof. Dr. Füsün Alioğlu'nun sunumlar yaptığını hatırlıyorum. Ama daha birçok hocamızın bu konu üzerine çalışmalar/konuşmalar yaptığı da unutulmamalıdır. Daha ayrıntılı katılımcı listesi için MOBBİG arşivlerinin bu döneme ait tutanakları da iyice incelenmelidir.

2. MİDEKON'un (Mimarlık Fakülteleri Dekanlar Konseyi) Kurulması

MOBBİG'in sadece bir iletişim grubu olması YÖK'le ve Üniversitelerarası Kurula ulaşmasını sınırlıyordu. Dolayısıyla mimarlık ve planlama bölümlerinin sorunlarını onlara duyurabilecek, YÖK'ün zaten atadığı fakülte dekanlarından kurulacak bir konseyin yararlı olacağı MOBBİG toplantılarına katılan dekanlar arasında konuşuluyordu. Bu fikir geliştikten sonra kuruluş için tüm Mimarlık Fakültesi dekanları Bahçeşehir Üniversitesine davet edildi. Buraya gelen 16 dekan hazırlanan yönergeyi tartışarak kabul etti. Böylece Mimarlık Fakülteleri Dekanlar Konseyi kurulmuş oldu. Bir başkan ve 4 komisyon üyesi seçildi. Başkan Prof. Dr. Emre Aysu, Komisyon Üyeleri: Prof. Dr. Ahmet Eyüce (BAÜ), Prof. Dr. H. Çetin Türkçü (DEÜ), Prof. Dr. Tamer Gök (Mersin Üniv.), Prof. Dr. Erkut Özer (Maltepe Üniv.) 1996 yılı güz aylarında MİDEKON yönetim kurulu üyeleriyle YÖK Başkanvekili Prof. Aybar ziyaret edilerek kuruluş amacı ve hedefleri açıklandı.

2008'deki 28. MOBBİG toplantısına DEÜ Dekanı olarak MİDEKON üyelerini de davet etmişim ve ilk gün MOBBİG çalışmalarına katılan dekanlar 2. gün fakülte kurulu odamızda kendi toplantısını gerçekleştirmişti.

Tüm bu çabalara karşın YÖK'e ve Üniversitelerarası Kurula sorunlarımızı aktarmakta ve duyurmakta pek başarılı olduğumuz maalesef söylenemez.

3. MİAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu)

MİAK 2006 yılında Mimarlar Odası Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. MOBBİG kuruluşundan itibaren meslek odamızla yakın ve iyi ilişkiler kurmuş ve sürdürmüştür. Mimarlar Odası bir akreditasyon kurulu oluşturmak amacıyla çalışmalarına başladığında birçok konuyu MOBBİG toplantılarına katılarak açmış ve tartışılmasını sağlamıştı. Bu işbirliği MİAK'ın 2006 – 2008 yılı ilk raporunda da belirtilmiştir.

“Hazırlanan belgelerin tümü MOBBİG üyesi mimarlık bölümlerine ve Mimarlar Odası yönetimine sunularak görüşleri alınmış bu doğrultuda MİAK'a iletilen soru ve eleştirilerden yola çıkılarak belgeler üzerinde düzenlemeler yapılmıştır”.

MOBBİG olarak MİAK kuruluna seçilecek 7 üyeden beşinin MOBBİG toplantılarına katılan bölüm başkanları tarafından seçilmesi istenmiştir. Bu doğrultuda Mimarlar Odasının hazırladığı 27 Nisan 2009 tarihli seçim yönergesi MOBBİG tarafından seçilecek 5 üyenin seçim usulünü “en az 15 yıl deneyimli Mimarlık Bölümü Öğretim Üyeleri (fili veya emekli) arasından belirlenir.” şeklinde belirlemiştir. Adaylar bölüm başkanları tarafından gösterilecek ve bir MOBBİG toplantısında seçim yönergesine uygun olarak seçimleri yapılacaktır. Akademik görevleri olanlar (dekan, dekan yardımcısı, bölüm başkanı ve yardımcısı) aday gösterilemeyecek ve akademik göreve gelenlerin de MİAK üyeliği düşecektir. MOBBİG toplantılarına MİAK bazı üyelerinin temsilci olarak katılmasını sağlamaktadır. Bu güzel işbirliğinde o dönemin Türkiye Mimarlar Odası yönetim kurulu başkanı sayın Bülent Tuna'yı da anmak istiyorum.

4. Yüksek Lisans Enstitüsü Kurma Çabaları

YÖK yasasıyla birlikte y. lisans eğitimlerinin idari yönetimleri fakültelerin bünyesinden çıkartılıp Fen Bilimleri Sosyal Bilimler vb. gibi adlarla kurulan enstitülere devredildi, mimarlık ve planlama da Fen Bilimleri Enstitüsü (FBE) bünyesine katıldı. Bu bölümlerimizin fen bilimleri ve teknik konularla ilgisi olduğu kadar tasarım disiplininin diğer birçok disiplinlerle (sosyal, kültürel, bilimsel) de ilgili, multi disiplinler olduğu yadsınamaz. Ancak diğer mühendislik ve fen bilimleri bölümlerinin sayısal ağırlıkta olduğu FBE bünyesinde mimarlık, tasarım ve planlama bölümlerinin eğitiminin kendine has özellikleri yeterince anlayış görmüyor, y. lisans eğitim programlarının düzenlenmesi, değiştirilmesi, program açılması, y. lisans programlarına öğrenci alımı, tez yönetimi gibi birçok başlıkta sorunlarla karşılaşılıyor. Bir ara DEÜ FBE'de mimarlık y. lisansa öğrenci alımında muhakkak matematik sınavı da yapılması, bütün FBE öğrencilerinin y. lisansta ortak bir matematik dersi alması gibi bir zorlamayla dahi karşılaşmış ve bunu tekrarı müzakere yoluyla önce durdurup sonra da kaldıramıştık. Sanırım benzer zorluklar diğer bölümlerimizde de hissedildiği için tasarım ağırlıklı bölümlerden oluşan Mimarlık ve Tasarım Enstitüsü

gibi bir Enstitünün kurulabilmesi için MOBBİG bünyesinde çalışma grupları oluşturulmuş ve bunlar birkaç MOBBİG toplantısında tartışılmıştı. Bu konuda 17. MOBBİG 2003'te Prof. Dr. Haluk Pamir, 22. MOBBİG 2006'da Prof. Dr. Füsun Alioğlu, 23. MOBBİG 2006'da Prof. Dr. Mehmet Şener Küçükdoğu sunumlar yapmış ve önerimiz o zaman kurulmasını tamamlamış olan MİDEKON vasıtasıyla ilgili üst makamlara da gönderilmişti.

Maalesef bu konuda da olumlu bir sonuç alamamıştık.

Sonuç olarak söylenebilir ki 1996 yılında sadece 11 bölüm başkanının katılımıyla tek odalı toplantılarda başlayan MOBBİG, daha sonraları, büyük toplantı salonlarında öğrencilere ve diğer ilgililere açılmış, Türkiye ve KKTC'deki bölümlerin başkanlarının, bölüm elemanlarının iletişimini artırmış, bölümlerin kendilerinin dışındaki bölümlerin eğitimi yerinde görme ve inceleme/değerlendirme olanağı yaratmış, Bologna Süreci, eşkredilendirme ve akreditasyon çalışmalarında bölümlere yön göstermiştir. Bu yazıda açıklanmayan daha birçok konuda eğitim seviyesini yükseltmek için çalışma komisyonları kurulmuş, bunlar MOBBİG'te sunulup tartışıldıktan sonra akademik dergilerde yayımlanmıştır. Bir örnek aşağıda görülmektedir. [1]

Yapılan başvurularımızın tamamının sonuçlandırıldığını söyleyemeyiz ama çalışmalarımızı hedeflerimiz doğrultusunda büyük bir titizlikle yaptığımıza inanıyorum. Şüphesiz ki MOBBİG'in başardıkları arasında MİDEKON'un kuruluşu, MİAK'ın kuruluşunda Mimarlar Odası ile işbirliği en önemli olanlardır. Bu üç grubun ortak çalışmalarının artırılarak sürdürülmesinin mimarlık eğitim kalitesini daha yüksek seviyelere çıkaracağına inanıyorum. MOBBİG ilk günlerdeki heyecanını daha da ileriye götürecektir bir düşünceyle toplantılarına/ çalışmalarına devam etmeli, Türkiye mimarlık eğitimini uluslararası düzeye yükseltmelidir.

Prof. Dr. H. Çetin TÜRKÇÜ

8.5.2020, İZMİR

[1] "Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma 1", MİMARLIK, Sayı 374, Kasım-Aralık, 2013.

Prof. Dr. Müh. Mimar Necati Şen

Sayın meslektaşlarım,

Mobbig toplantıları için değerlendirme ve önerilere 2019 yılında 1. Ulusal Mersin Tarihi Kent Sempozyumu'nda sunduğum bildiri ile katkıda bulunmak istiyorum.

3.BİNLERDE YENİ MESLEKLER

&

MİMARLIK MESLEĞİNİN YENİ KAZANIMLARI VE DEĞİŞİM SÜRECİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Necati ŞEN, Prof.Dr.Müh.Mimar

Prolog

İnsan dünyaya ne zaman ayakbastı bilmiyorum. Ya da canlıların yosunlarından evrilen bir geçmişi mi bilmiyorum. Bildiğim şey, tüm hareket edebilen canlıların barınma içgüdüleri ile barınaklarını kurduğu, oluşturduğudur.

Benim verdiğim başlık "Mimarlık Mesleğinin Yeni Kazanımları ve Değişim Süreci" üzerine düşünce geliştirmek / zorlama yaratmak ve mimarlık mesleğini bağımlılıktan kurtarmak. Eğer bir hedef tanımlamam gerekiyorsa mesleğimizi tek bakış açısından kurtarmaya çalışmak. Mesleğimizin geleceği üzerinde, senelerdir konuşuyoruz, fikir üretmeye çalışıyoruz ama her toplantı sonrasında, temel konulara hep teğet geçerek dağılıyoruz. Mimarlık eğitimi dört yıl mı yoksa beş yıl mı olsun? Ancak neden dört yıl

neden beş yıl hep erteleniyor. Çünkü gerekçe aramak yerine bazı fanteziler üzerinde duruyoruz. Benim bu yazımdaki hedefim, mimarlık mesleğinin “GELECEĞİNİN TARİHİ” üzerine bugünden başlayan kararların alınmasını sağlayacak öneriler üzerinde tartışılmasının kapısını aralamak.

GİRİŞ

Yazılı tarihe gelene kadar insanların geçirdiği evreler için 30.000 yıl öncesinden söz ediliyor. Dini ya da ibadeti aramaları için bile “göbekli tepe ile” 12.000 yıl ifade ediliyor. Son zamanlarda bulunan kandil ile 2000 yıl daha ilave edildi. Atlantis’le başlayan ve insanların KITA’lara dağılma sürecine girişinin 30.000 yıl’a dayandığı dillendiriliyor. Stefan Hawking dinazorların 500.000 yıl öncesindeki kara deliğe dönüşmüş bir kitlenin dünyaya çarpması ile yok olduğu yaklaşımında (son zamanlarda 160.000 yıl deniliyor). Bir yenisinin de dünyaya çarpma olasılığı için 150.000 yıldan söz ediyor. Bütün bunlar belki de seneler sonra çok kolay anlaşılabilen basit bilgiler olacak. Ama bugün hayali bile düşüneni zorluyor ve günümüz bilgi sınırları çerçevesinde algılama da yetersiz kalıyoruz. Neden bu konuya değindim? Bilim insanları ütopyik denilecek konulara girerlerken mimarlık eğitimi camiası, yakın geleceğine dokunmaktan çekiniyor.

MESLEĞİMİZ YA DA UĞRAŞIMIZ NE?

Bizler insan canlısının “beslenme, üreme ve barınma” diye bildiğimiz en ilkel özelliklerinden barınma ile ilgilenen bir mesleğin temsilcileriyiz veya öyle olduğumuzu sanıyoruz. Yani bugün için MİMAR denilen MİMARLIK mesleği sahibi kişileriz. Tarif etmek istersek mimar kimdir diye iki kelimedede “barınak tasarlayan” diye geçiştiririz.

Dünyada var olan hareketli canlıların hemen hepsi kendi barınaklarını kendileri yapıyorlar. Yapmışlar. Ama sadece İNSAN canlısı sıralı olmamakla beraber kendi benliklerini ve kültürel aşamalarını sağladuktan sonra ülkemiz içinde ve yakın civarında aşağıdaki kültürleri oluşturmuşlar.

- 12.000 yıl öncesinde yapılmış, tasarlanmış Göbekli Tepe
- İnkı medeniyeti
- Mısır medeniyeti
- Asur / Babil Arap yarımadası medeniyeti
- Hitit medeniyeti,
- Ege kültürü, Lidya, Frigya, İyonya
- Didyma, Miletos, Priene, şehir devletleri kültürü
- Beylikler Dönemi kültürü
- Selçuk – Osmanlı Devlet olma kültürü,
- Batı Avrupa, Asya, V.B kültürler

Kendi dönemlerinde yaşam ortamları ve devletler kurmuşlar; konutlar, sosyal yapılar ve şehirler ile devletleri oluşturmuş BİR CANLI OLARAK İNSAN.

En uzak ihtimalle yüz binlerce yıl, okunabilir kalıntıları ile en son saptananı 12.000 yıla dayanan (30.000 yıl ifade edilse bile) yapı üretimi. Yazılı haliyle ilki VİTRİVİUS tarafında kaleme alınmış mimarlık üzerine 10 kitap’ta yer alan: Sağlık, güzellik ve işlevsellik diye üç kelimeye sığdırılmış mimarın yapması gerekenler. Bugün bir barınağın gereksinimleri ve bir mimarın ilgi alanları hangi noktalarda nereleri ve neleri gözlüyor, GELECEK NELERE YÜKLÜ?

MİMAR VE MİMARLIK MESLEĞİ İÇİN GELECEKTE NE VE NELER VAR YA DA OLACAK

Kısa bir süre önce bir haber programı bende, önemsedğim bir konuya yeniden dönmemi zorunlu kıldı. “Dünyada var olan milyon mertebesindeki iş kolu önümüzdeki yüzyılda (2000-2100 dönemi) ortadan kalkacak ve yerine belki de onun yarısına yakın yeni iş kolları hayatımıza katılacak”. Bilgi üç aşağı beş yukarı böyleydi.

1994-1996 Akademik yıllarında Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesindeki Mimarlık Bölümünün Mimarlık Fakültesine dönüşüm çalışmalarını sürdürüyordum ve İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ile Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü tarafından ortaklaşa bir sempozyumun KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesinde yapılmasına karar verildi. Ve sempozyum “3. Binde Mimarlık Eğitimi “ adı ile tanımlandı.

Sempozyum o dönemde geleceğe dönük mimarlık mesleği eğitimi hakkında bir ufuk aralamıştı. Yukarıda

ifade ettiğin “O haber programını” önemsedim ve daha sonra, Mimarlık adına neler oluyor, neler olmuş, Üniversitelerde neler yapılıyor, mimarlık eğitimi dünyada nereye gidiyor, ülkemizde ne durumda diye bir araştırmaya yöneldim.

Aradan geçen süreye bakınız. 1996 dan günümüze 24 yıl geçmiş. O günlerde salt mimarlık üzerine EĞİTİM METODOLOJİSİ söz konusu idi. Ülkemizdeki mimarlık Fakültelerinin Mimarlık Bölüm Başkanları yıllarca mimarlık eğitimi reformu için bir kıyamet mimarlık bölüm başkanları toplantısı yaptılar yukarıda da dile getirdim; mimarlık eğitimini dört yıldan beş yıla çıkarmaya çalıştılar ve maalesef sonuç alamadılar.

3. binden 20 yıl aldığımız yani bir asrın beşte birini aştığımız şu günlerde, yıllarca bende beslenen “mimarlık mesleğinin eğitim” sorunu yeniden canlandı. Ama bu kez bakış açısı tamamen farklı artık. Ve Problem varsa çözüm vardır anlayışı ile önce problemi daha sonra çözümü aramaya başladım. Zaman içinde bazı düşünceler oluştu zihnimde hem 58 yıllık öğretim üyeliğim sürecindeki birebir edinimlerim ve konu aklıma takıldığından bu yana da yaptığım araştırmalar sonucu ifade edebileceğim bazı fikirler edinmeye başladım... Herkesin çok fikir sahibi olduğu günümüzde düşündüklerimi ve saptadıklarımı artık söylemek gerektiğine inanıyorum; o nedenle elimdeki / düşüncelerimdeki mevcutları ve edinimlerimi TOROS ÜNİVERSİTESİ 1.ULUSAL MERSİN TARİHİ KENT SEMPOZYUMU’ na bir bildiri ile aktarmaya karar verdim. Ve O bildiriye sundum. Hatta bildirinin kabul edilip edilmemesi o kadar önemli değildi. Önemli olan sorunun bir kez daha gündeme getirilmesi aşamasındaki çabam ve konuyla hiç ilgisi yokmuş gibi görülebilecek bir liderin ifadesi ile başlayan anlayışın kabul görmesi için bir kapının aralanmış olması. Daha açık demek gerekirse, bir aktarım fırsatını değerlendireceğim. Hani derler ya “kulaklara kar suyu kaçıracağım”.

Konuyla hiç ilgisi yokmuş gibi düşünülen biri öyle bir yaklaşım kurgusu gerçekleştirmiş ki, şaşırılmamak mümkün değil. Bu bir lider ve bu Lider Nur Sultan Nazarbayev. 1991 de Sovyetler birliğinden ayrılmış, yani 29 yaşında bir devlet olan KAZAKİSTAN’ın Cumhurbaşkanı iken Dünya ve ülkesi için dile getirdiği aşağıdaki görüşü bence çok önemli bir gelecek planlaması yaklaşımı, örnek olmalıdır hepimize. Ne diyor Nazarbayev? Diyor ki;

“Uzmanların tahminlerine göre 2030 yılına kadar çeşitli alanlardaki mesleklerin yaklaşık %60 şı kaybolacak, ancak aynı zamanda 180 den fazla yeni meslek ortaya çıkacak. İnsan gelişimi üzerine yapılan/geliştirilen bir rapora göre önümüzde ki beş yıl içinde istihdam için gerekli bilgi ve becerilerin üçte biri değişecek.

Bu ciddi bir meydan okumadır.”!

Bu konuşmada o adı geçen 5 yıl çoktan geçti. Ve Nazarbayev ülkesi için yeni bir kapı araladı Cumhurbaşkanlığını bırakıp ülkesinin gelişimini izlemeye adadı kendisini.

Sayın Lider’in bu aydırmasından / uyandırmasından sonra şöyle bir cümleye de rastladım bir yazıda, sizlere de aktarıyorum, “Mimarlık çok tercih edilen bir meslek olmasına rağmen” çalışma alanı konusunda kafa karışıklığı yaşanmıyor değil. Mimarlar ofiste mi, yoksa şantiyede mi çalışır?” Bu soru sonrasında MİMARLIK EĞİTİMİ VE MESLEĞİNİN UYGULAMA ALANINDA yapılması gereken çok önemli ve kaçınılmaz gereksinimler olduğu konusunda da ne kadar haklı olduğumu gördüm ve bildiğimin aktarılması gerektiği yargısına vardım. Bu yaklaşımımın bazılarına göre fazlasıyla narsist olduğum ifadesi akıllara gelebilir, elbette ki narsist falan değilim ya da herkes kadar narsistim. Bu tutumum kaçınılmaz bir meslek geleceği ve endişesi duymamdan kaynaklanmaktadır.

Mimarlık yukarıda yerini bulan iki alan arasına sıkıştırılıp kalacak bir alan değildir. Anabilim dalları olarak önemli ölçüde geliştirilmesi gereken zenginlikte alan kapsayan özellikler taşımaktadır. Görülmektedir ki; mimarlık için iki alan arasında kalın diyorlar. Bu asla böyle olmayacak; esasen IIT’nin (Illinois Institute of Technology) başlattığı mimarlık alanını genişletme ve çeşitlendirme çabası artık dünyayı sardı. Üstelik ülkemizde de en eskisi İstanbul Teknik Üniversitesinde olmak üzere en yakını yeni hayat bulmaya çalışan üniversitelerde yeşeriyor. Ve de bu üniversiteler vakıf üniversiteleri.

ÖNEMLİ NOT:

Bu çalışmayı hazırlarken Temmuz 2019 tarihi 10-17 günleri arası gelişen bir olay var: “Pakistanlı kafadan

yapışık iki çocuğun birbirinden ameliyatla ayrılması için yapılan ameliyat” sonrası şu cümle kullanıldı: “ameliyatın başarısı tıp mühendisliğinin uygulamasına dayandırılmıştır.” Yani artık bir “tıp mühendisliği mesleğinden” söz edilmiştir. Bu noktadan hareketle artık mimarlık alanına ilişkin olabilirliklere dönük bir yaklaşımı konuşabiliriz. Mimarlık genel başlığı altındaki mesleğimiz tırnak içine sıkıştırılmış iki daldan oluşmamaktadır, daha geniş bir perspektif ve vizyona sahiptir ve o alanlar belirlenmelidir.

MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK ALANLARININ BİRLİKTE ÜRETEBİLECEKLERİ YENİ MESLEKLER

Alman ekolünün bilinçli olmamakla beraber (beklide bilinçlidir) mimarlık eğitim alanına kattığı mühendislik formasyonu kazandırma anlayışı, günümüzde özellikle yeni bilim dallarının gelişmesi ve mühendisliğin birçok alana girmesi sonucu artık “mühendislikle birlikte anılmakta” olan yeni anabilim dalları oluşturmuş ve bunların önemli bir bölümü lisans eğitim programlarında tam olmamakla beraber “mimarlık eğitimi üzerine alınan 2 yıllık lisansüstü” eğitimle şu bağlamda anlayışlar geliştirmektedir: Mimarlık eğitimi kazanmış kişi lisansüstü eğitimle mesleğinin adının önüne yüksek sıfatını takmaktadır. Yüksek ama “uzmanlığı ne? Halbuki Tıp eğitimi bunu yukarıdaki örnekte de çok sağlıklı gerçekleştirmiş görünüyor. Gerçi aşağıda tanımladıklarımın sonra anlaşılacaktır ki, çok farklı bir eğitim düzeni oluşmalıdır. Çok doğru bir planlama ile çok doğru ana bilim dalları geliştirilmelidir.

Ülkemizde meslek okullarının Üniversiteleşme aşamasında aynı Alman ekolünde olduğu gibi, Mimarlığı da Yapı ve Bina diye iki ana bilim dalına ayırmışlar. Üniversitelerimizde hala bu sınırlı anabilim dalları ile mimar dediğimiz meslek adamları yetişiyor. Yapı ve Bina hala içinden çıkamadığımız bir dilemma yaratmıştır ana bilim dalları arasında: biri Türkçe diğeri Arapça.

Nazarbayev’in görüşüne omuz veren bir yaklaşım daha var: “bugün dünyada var olan milyon mertebesindeki iş kollarından çok önemli bir bölümü ve belki de tümü 2100 e kadar ortadan kalkacak ve onun yarısı kadar yeni iş kolu devreye girecektir”.

Bu ve bunun benzeri savların geçikleşebilmesi için iki şeye ihtiyaç vardır: ilki bu çeşitliliğin eğitimini verebilecek eğitim kurumları ve eğiticiler, ikincisi bu eğitim ve eğitim sistemlerini kavrayacak gelecek planlı öğrenciler ve öğretim üyeleri yetiştirilmesidir.

Sizleri daha fazla sıkımadan konuya doğrudan girme zamanı geldi. Bu kadar çok örnek ve söylemden sonra, GELECEK 30 yılda karşımıza çıkacak ve yakın gelecekte gündeme oturacak meslekler nelerdir?

Hatta bir kısmı hayata geçmeye başlamıştır bile!

Kaba bir çizgi çerçevesinde Şöyle sıralayabiliriz:

- Sosyal medya uzmanlığı
- Mobil yazılım / yazılım mühendisliği
- Lojistik elemanı (çoktan başladı)
- Aktüel habercilik
- Gıda kimyageri
- İş zekası uzmanı

2020 için öngörülen meslekler: şaka değil İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ YIL.

- Yazılım evangelistleri
- Geriatri ve gerontoloji uzmanlığı, başladı bile (Ne olduğunu duymayanlar için: 65 yaş üstü sağlık koruma ve bakımı uzmanlığı.) (bu alan da çalışıyor)
- Tedarik zinciri yöneticisi,
- Aktüerya (risk ölçme) uzmanlığı

Bir iddia daha var: “önümüzdeki yüzyıl içinde bugün var olan mesleklerin %90 ı kaybolacak ve aşağıda sıralanan MESLEKLER GÜNDEMDE KALKACAK”:

- Laboratuvar teknisyenliği: iş robotların olacak!
- Muhasebecilik: İş bilgisayar ortamında oluşturulan programlar tarafından yapılacak.
- Taksi ve otobüs şoförlüğü: Bugünden denemeleri yapılıyor ve robotlar işi alacaklar.
- E pazarlamacılık: günümüzde en etkin durumdaki pazarlamacılık bitecek.

- Tezgahtarlık
- Teknik gazetecilik
- Emlakçılık: bitmek üzere
- Doktorluk hariç “hastane çalışanları”
- Kimyagerlik

Kayıbolma RİSKİ ÇOK DÜŞÜK olan meslekler:

- Dişçilik
- Din adamlığı
- Psikolojik terapistlik,
- Spor eğitmenliği
- İnovatif işler (keşif (vb)
- Yazılımcılar ve E management

DÜNYADA BUGÜN MESLEKLERE BU GÖZLE YAKLAŞILIYORSA;

İçinde bulunduğumuz 21. Yüzyılın bu ilk çeyreğinde yani 2030 lara kadar mimarlık mesleği eğitim ve çeşitliliği üzerinde neler olabilir, neler olabilecek izleyip “bakalım”.

Mimarlık mesleğini iki ana başlık altında “ofis ve şantiye” MESLEK İCRA ALANINA hapseden anlayış artık 1990 lardan bu yana farklı kavramlar içeren mimarlık meslek çeşitliliği ve geleceği üzerinde önemli tartışmalar ve kararlar geliştirilerek bazı yaklaşımlar hayata geçirilmek istenmiştir. Senelerce Mimarlık Fakülte ve bölümleri bölüm başkanları toplantılarında mesleğin beş yıllık eğitimle kazandırılması ve hala hayata geçirilemeyen program tartışmalarıyla geçmiş ve belki ufak tefek değişiklikler ile bir şeyler yapıyor havası yaratılmıştır. Ancak, esasa dönük hiçbir çalışma hayata geçirilememiş ve gerçekleştirilememiştir. O nedenle o toplantılar laflamalarla sohbetlere dönüşmüş, kısmen de olsa bir iç dökme alanı olarak iş görmüştür.

Mimarlık öyle bir meslek ki; o meslekte aranması ve geliştirilmesi, öğreti genişliği sağlanması gerekenler mühendislik ve sanat anabilim dallarından destek alarak yeniliklere ve doğrulara vardırılabilmeli idi. İşin özüne baktığımızda, kısaca demek gerekirse: “MİMARLIK, MESLEĞİ MÜHENDİSLİK FORMASYONU” İLE BÜTÜNLEŞEREK MİMARİ OLUYOR KENDİNİ BULUYOR”.

Yukarıdaki cümleden hareketle, günümüz de MİMARLIK MESLEK DALINDA üne kavuşmuş, mesleğe yeni anlayışlar getirmiş ve isim yapmış birçok Mimar, yukarıda dile getirdiğim formasyonların önemli bir bölümünü de kazandıktan sonra mimarlık alanında öne çıkma şansı yaratmışlardır. Bu hal her çağ yazmış mimarlık hareketi için geçerli olmuştur.

MİMARLIK BİRÇOK MESLEK DALI İLE İÇLİ DIŞLI OLMUŞ VE ONLARSIZ OLAMIYOR, ÖZELLİKLE İLK SIRAYET ETTİĞİ MÜHENDİSLİK MESLEK DALLARI İLE NASIL BAĞLANTILARI VAR MİMARİ MÜHENDİSLİĞİ TANIMLARSAK SÖYLEMİMİZ DAHA NET DAHA ANLAŞILIR OLACAKTIR.

Mühendislik dallarının mimarlık ana bilim dalı içinde yer aldığı mimarlığın mühendislikle BÜTÜNLEŞTİĞİ doğrultuda ürün üretmek anlamındadır MİMARİ MÜHENDİSLİK.

Mimari tasarım kağıt üzerinde kalmıyor, ayağa kalkıyor, içinde, dışında yaşanıyor, yaşayanların yani İNSAN CANLISININ gereksinim duyduğu her konu tasarımları ile bütünleşiyor.

1. Strüktür öğeleri yani STRÜKTÜR mimari mühendisliği
2. MALZEME mimari mühendisliği
3. PROJE VE YAPIM YÖNETİMİ mimari mühendisliği
4. ISITMA HAVALANDIRMA Mimari mühendisliği
5. SES KONTROLU / AKUSTİK mimari mühendisliği
6. YANGINDAN KORUNMA Mimari Mühendisliği
7. AYDINLATMA VE ENERJİ mimari mühendisliği
8. DEPREM mimari Mühendisliği
9. Yenilenebilir enerji Mimari Mühendisliği
10. Akıllı Binalar Mimari Mühendisliği

- 11. Aydınlatma Mimari Mühendisliği
- 12. Yeşil binalar Mimari Mühendisliği
- 13. Bina modelleme mimari mühendisliği
- 14. Bina güç sistemleri mimari mühendisliği
- 15. Otomasyon mimari mühendisliği
- 16. İklimle dengeli bina mimari mühendisliği

SONUÇ

Yukarıda dile getirdiğim gibi; kurduğum cümlelerden hiçbiri hiç bilinmeyen yepyeni yaklaşımlar içermemektedir.

“Dünyadaki birçok üniversitede ve hatta körfez ülkelerindeki üniversitelerde bile “Architectural engineering” “mimari mühendislik” bölümler olarak yer almaktadır.

Örnekler

- Tennessee State University: Architectural Engineering Program lisans kademesinde,
- Pennsylvania State University: Architectural Engineering Program Lisans kademesinde ; structure, mechanical, lighting, acoustic olarak.
- Kansas State University: Architectural Engineering – Construction Science and Management olarak.
- Drexel University: Architectural Engineering – structural engineering, building mechanical system.
- Illinois Institute of Technology: Mimari mühendislikte en bilineni ve en zengin olanı.

Akustik, aydınlatma, Yapı ve mekanik, elektrik ve aydınlatma, yangından koruma, yapım müh. V.b. Bu Üniversitedeki ana bilim dalları

- Missouri University of Science and Technology Architectural Engineering
- University of Colorado at Boulder . Architectural engineering- System and Material, Construction and Project management

Ülkemizde Mimarlık eğitiminde yukarıda tanımlanan özelliklere varılabilmesi için

- Öğretim kadrosunun yani akademik kadronun bu anlayışla kurgulanıp doğru seçilmesi,
- Öğrencilerin lise kademesinin sonrasında iyi bir eliminasyonla üniversitelere gelmesi
- Üniversitelerin de öğrenci seçiminde sorumluluğu olması gerekir.

Ve sonuç olarak bugünden başlamak üzere ilk üç yılın mimarlıkla ilgili yöntem ve bilgilerle öğrencilerin donatılması, son bir yılın/iki yarıyılın bir mühendislik bilgi donanımı ile yüklenmesi gerekir. Eğer beş sene ise beş 4+2 ise ya da 5+2 lisans + lisansüstü eğitim UYGULAMA İÇERİKLİ EĞİTİM zorunlu olarak yapılmalı, Ofis çalışması ile bilgi pratiğe aktarılmalıdır.

Yukarıdaki aşamaları almış birey, hem mesleki çalışmalarda ve hem de akademik anlamda gelecek planlı olarak değerlendirilebilir.

Öğretim üye kadrosunun da yüksek lisans ve doktora aşamasında mühendislik bazında akademik aşamalarını tamamlaması gerekir.

(*)MİMARLIK MESLEĞİNİN YENİ KAZANIMLARI VE DEĞİŞİM SÜRECİ ÜZERİNE

Prof. Dr. Müh. Mimar Necati ŞEN'in 1.ULUŞAL MERSİN TARİHİ KENT SEMPOZYUMU 'na Sunduğu bildiriden alınmıştır

Prof. Dr. Nilay COŞGUN

MOBBİG 50 küresel salgın nedeniyle yüz yüze yapılamadı. Prof Dr. Koray Korkmaz başkanlığındaki İYTE Mimarlık Bölümü ekibinin bizleri bu platformda bir araya gelmesi çok değerli. MOBBİG tarihçesine farklı bir toplantı biçimi de eklenmiş olacak.

MOBBİG Toplantılarının çoğuna katıldım ve komisyonlarda görev alarak katkı koymaya çalıştım. Bu komisyon çalışmalarının yayına dönüştürülmüş olanları aşağıda sıralanmıştır;

Fıdanoglu, E., Coşgun, N., “Türkiye’de Mimarlık Eğitimine İlişkin Bilginin Açığa Çıkarılması Sürecinde Veritabanı Oluşturma Çalışması”, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı III, s. 479-491, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, İstanbul, 2006.

Bilsel, C., Erkut, E.A., Fıdanoglu, E., Gökmen, H.S., Coşgun, N., Çağdaş, G., Ayaz, H., Dostoğlu, N., “Mimarlık Eğitimi Veri Tabanı”, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IV, 7-9 Kasım 2007, s. 66-83, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, 2007, Ankara. “<http://www.mo.org.tr/mek/index.cfm?kurultay=III>”

Küçükdoğan, M.Ş., Alioğlu, E.F., Dostoğlu, N., Esin, N., Türkçü, Ç., Coşgun, N., Enginöz, E.B., Arslan, M.E., Ertuğrul, İ., “Mimarlık Bölümü (Lisans ve Lisansüstü Programları) Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine bir Araştırma”, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı – VI, Mimarlık Lisans ve Lisansüstü Eğitim Çalışma Grubu, 16-18 Kasım 2011, İzmir. “<http://www.mo.org.tr/mek/belge/mek8/MEK-VI-yayini.pdf>”

Levi, E.A., Coşgun, N., Ekarslan, Ö.E., “Türkiye’de Mimarlık Eğitimine Niceliksel Bir Bakış”, Mimarlık, Mimarlar Odası Yayınları, sayı 381, s.31-40 (2015).

Son olarak yapmış olduğum çalışmaların en önemlisi; Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IX’da sunmak üzere hazırlamış olduğum “MOBBİG Çalışmalarının Aktarımı” ile olacak. Çalışmada, 1-45 arasındaki tüm MOBBİG toplantılarının “Toplantı Tarihi, Toplantı Yeri, Katılımcılar, Tema/Tartışma Konuları/Kararlar” başlıklarında özet dökümü yapılmıştır. İlgili dokümana “<http://www.mo.org.tr/mek/belge/mek9/MEK-IX-yayini.pdf>” adresinden ulaşılabilir (Sayfa 163-183)

Bu fırsatı verdiğiniz için teşekkürlerimi sunar yüz yüze toplantılarda bir araya gelmek ümidiyle sağlıklı günler dilerim. Sevgiler Saygılar

Bülend Tuna

Mimarlık ve Mimarlık Eğitiminin Sorunlarına Yönelik Hatırlatmalar

Bülend Tuna

Karantina günlerine denk gelen MOBBİG’in farklı bir çalışma yöntemiyle yapılacak olması, katılımcılardan yazılı katkı istenmesi, 50. toplantı vesilesiyle genel bir değerlendirme yapılmasına yol açmıştır. Toplantının ev sahipliğini üstlenen ve böylece bu farklı yöntemi hayata geçirerek MOBBİG tarihinde yeni bir sayfa açılmasına katkı yapan İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümüne ve Bölüm Başkanı Prof. Dr. Koray Korkmaz’a çabalarından dolayı teşekkür ediyorum. MOBBİG toplantılarının çoğuna Mimarlar Odası adına katılan birisi olarak gözlemlerimi, yapılan ve yapmak istediğimiz ortak çalışmalarını, düşüncelerimi aktarmak isterim.

Marmara Depremi / Kuvvetli Bir Sarsıntı

17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen Marmara depremi pek çok şeyi yeniden tartışmamıza neden olmuştu. Bölgedeki kentlerde gerçekleşen büyük yıkımlarda binlerce yapının yerle bir olması, büyük can kaybı yaşanması, “nasıl bu hale gelindi, sorumlu kim?” arayışlarını başlattı. Yıkımın nedeni eksik teknik hizmet olarak gösterilmiş, o zamanki yönetim kanun hükmünde kararnamelerle ortamı düzenlemeye kalkışmış; 595 ve 601 sayılı kanun hükmünde kararnamelerle bir takım uzmanlıklar ihdas edilmişti.

Teknik elemanların eğitiminin yetersizliğinin dile getirilmesi, yapı denetiminin “uzman” mimar ve mühendisler eliyle yapılması yönündeki girişimler sonuçta Mimarlar Odası’nın akademia ile birlikte yeni bir değerlendirme sürecinin başlatılmasını tetikledi. Ülkemizdeki mimarlık diplomalarının uluslararası standartlardaki yetersizliğini tartışırken, meslek örgütlerinin “uzmanlık” sertifikası düzenlemekle

görevlendirilmek istenmesi tartışmayı körükledi. Meslek örgütleri uzmanlığın akademik bir eğitimle sağlanabileceğini dile getirdi ve böyle bir görevlendirmeyi reddetti. Bu şartlar altında Mimarlık ve Eğitim Kurultayı düzenlenmesi ve sorunlarımızın birlikte irdelenmesi gündeme gelmiş, ilk kurultay “Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık?” başlığı altında 2001 yılında gerçekleştirilmişti. Değerli hocamız Prof. Hakkı Önel’i Kurultay başkanlıklarını üstlenerek bu çalışmalara yaptığı katkıları nedeniyle saygıyla, sevgiyle anıyorum. O tarihten bu yana iki yılda bir değişik temalar çerçevesinde toplam on kurultay düzenlendi. Meslek örgütünün temsilcisi olarak kurultayların düzenlenmesinde görev üstlendim, eğitimle ilgili toplantılara katılmaya başladım ve elimden geldiği kadarıyla katkı yapmaya gayret ettim.

Mimarlık eğitiminin ve mimarlık meslek ortamının birbirinden kaynaklanan ve birbirine yansıyan sorunlarının bir bütün olarak ele alınmasının önemli olduğunu kavranması kurultay çalışmalarının temel motivasyonu olduğunu belirtebiliriz. Sorunun bir bütün olarak, birbirine bağlı bir zincir olarak gözden geçirilmesi ve her birisinin beraber irdelenmesinin sağlanması kurultayların önemli bir kazanımı oldu. Mimarlık alanındaki paydaşların birbirini dinleme, anlama ve ortak değerlendirme ortamının sağlanması, ortak değerlendirme platformlarının oluşması, bugün karşımızdaki devasa sorunların üstesinden gelebilme konusundaki ortak irade gösterebilmemizi, bu konuda umutlu olabilmemizi sağladı. Mimarlık eğitiminin başlangıcından, sürekli mesleki eğitime kadar geniş bir yelpazede her konu kendi içerisinde irdelendi, farklı yapılanma önerileri ortaya atıldı, bunların bir kısmı olgunlaştı, kurumlaştı.

Kurultaylarla birlikte mimarlık eğitimi alanındaki diğer yapılanmaların ortak çalışma alanlarında birlikte davranması, yapılan çalışmaların koordineli bir şekilde sürdürülmesi doğal bir kabul gördü. Meslek örgütü temsilcileri olarak MOBBİG toplantılarına katılmaya, ortak konulardaki görüşlerimizi dile getirmeye, birlikte karar üretmeye gayret ettik. Keza MİDEKON yöneticileriyle birlikte YÖK’te ortak değerlendirme toplantısına katıldık.

Bütün bu toplantılardan geriye ne kaldı diye sorulabilir. Bunca çaba, bunca kaynak ayrılması, enerji harcanması, saatler süren toplantılar, raporlar üretilmesi gerçekten yerine ulaşıyor mu? Zaman zaman yeterli verim alınmadığı gibi bir duygu taşıyabiliyoruz. Her şeye rağmen çabaların boşa gitmediğini, sonuçta zihinlerimizde yine de önemli bir tortu kaldığını, değerli bir birikim oluşturduğunu düşünüyorum.

MOBBİG’de yaptığımız uzun tartışmalar sonucunda mimarlık eğitiminin süresi, niteliği ve mesleğe kabul konularında nasıl davranılması gerektiği hususunda bir mutabakata vardık. Uluslararası mimarlık kuruluşlarının bize uygulanmasını tavsiye ettikleri kararlar, süreler, nitelikler ve Türkiye’deki bir takım yasal zorunlulukları biz bu süreç içerisinde Mimarlar Odası ve eğitimciler olarak beraberce bir noktaya getirebildik, olgunlaştırdık. Ancak zaman zaman tekrar aynı konulara dönülmesi, karar verici organlara yeterince güçlü bir şekilde görüşlerimizi dile getiremememizin, sonuç alamamamızın sıkıntılarını da yaşadık. (MOBBİG çalışmalarının kapsamlı bir dökümünü Prof. Dr. Nilay Coşgun hocamız IX. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda sunmuştur.)

Bazı oluşumlar süreç içerisinde bu ortak çalışmanın kazanımı olarak hayatımıza girdi; 2004 yılında Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM) ve 2006 yılında Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK) kurultay tartışmalarının bir ürünü olarak hayatımızda yer aldı, kendi yapılanmaları içinde çalışmalarını sürdürüyorlar. Özellikle MİAK’ın oluşumundaki konsensüs, 5 üyenin MOBBİG tarafından, 2 üyenin Mimarlar Odası tarafından belirlenmesi bugüne kadar süren verimli bir çalışma dönemini başlattı. Türkiye Mimarlık Politikası ve Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası gibi konuları da keza birlikte geliştirmeye değerlendirmeye çalıştık.

Mimarlar Odası bünyesinde oluşturulan Mimarlık Araştırma Merkezi’nin (Mim.Ar) bir süre yürütücülüğünü de üstlenmiş, ortak çalışma alanlarımızla ilgili konularda ürettiğimiz bilgileri değişik platformlarda, MOBBİG toplantılarında paylaşma fırsatını bulmuştum. Özellikle 2017 yılında Mimarlar Odası’na yeni kayıt yaptıran genç mimarların eğitimle ve meslek ortamıyla ilgili düşüncelerini aktardıkları

bilgi formlarının derlenmesi mimarlık eğitiminin öncesi ve sonrasıyla birlikte fotoğrafını ayrıntılı bir şekilde gözler önüne seriyordu. Bu çalışmanın yayını da gerçekleştirildi ve mimarlık okullarıyla paylaşıldı.

Farklı MOBBİG toplantılarında ve eğitimle ilgili değişik platformlarda meslek örgütümüzün ve eğitim kurumlarımızın paylaştıkları rakamlar üzerinden derlediğim bazı “ürkütücü” bilgileri paylaşıyor ve ortaya çıkan sevimsiz tabloyu yorumluyorum. MOBBİG’in 50. toplantısı vesilesiyle benzer şekilde son 20 yıldaki gelişmeler ve bugünkü durumumuz hakkında bir paylaşımda bulunmak, önümüzdeki gündemin tartışılabilir konularını hatırlatmak istiyorum.

Mimarlık Eğitim Ortamıyla İlgili Bilgiler

Gerçekleştirilen kurultayların temalarını yıllar içerisindeki gündemimizi yansıtmaları bakımından önemli buluyorum, öncelikle onları aktarayım.

1. Nasıl Bir Gelecek, Nasıl Bir Mimarlık? (2001 / YTÜ)
2. Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır? (2003 / MSGSÜ)
3. Mimarlık ve Eğitimi Yeniden Yapılanırken (2005 / İTÜ)
4. Mimarlık ve Eğitimi / Süreklilik ve Değişim (2007 / ODTÜ)
5. Kalite / Yetki ve Sorumluluk (2009 / İKÜ)
6. Mimarlık Eyleminin Gelişimi ve Çeşitlenmesi (2011 / DEÜ)
7. Mimarlık Eğitim ve Meslek Alanında Bütünleşme ve Dayanışma (2013 / AÜ)
8. Mimarlık ve Eğitim: Nereye? (2015 / MSGSÜ)
9. Türkiye Mimarlık ve Eğitim Politikaları (16-17 Kasım 2017 / ODTÜ)
10. Mimarlık Mesleki Gelişim ve Eğitim Politikaları (13 Aralık 2019)

İlk kurultayın başladığı ve bugünkü tarihteki mimarlık eğitimiyle ilgili bazı sayıları aşağıda paylaşıyorum. Rakamlar belli konularda ne yazık ki başarılı olunamadığını gösteriyor.

- * Mimarlık Bölümü Sayıları: 2001 yılında: 32 / 2019 yılında: 132
- * Öğrenci Kontenjanları: 2001 yılında: 1.859 / 2019 yılında: 8.783
- * Öğrenci Sayısı: 2001 yılında: 6.400 / 2019 yılında: 38.000
- * Mimar Sayısı: 2001 yılında: 26.702 (2001 Aralık), 2020 yılında: 62.398 (12 Mayıs 2020)

2019-2020 öğretim yılında merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okulların durumuna bakarsak:

* Merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan toplam 112 üniversitedeki 132 bölümde bu dönem mimarlık eğitimi yapılacak. Bu üniversitelerin dağılımı ve kontenjanları şöyle:

Devlet üniversitesi 55 4.987

Vakıf üniversitesi 45 3.330

KKTC'deki üniversiteler 8 400

Yurtdışı 4 66

Toplam 112 8.783

* Bazı üniversitelerde hem Türkçe hem İngilizce eğitim yapılmaktadır. 112 üniversitedeki 132 bölümden Türkçe eğitim yapılacak bölüm sayısı 92, İngilizce eğitim yapılacak bölüm sayısı 40'dır.

* Bu sene 5 yeni mimarlık bölümü daha öğrenci aldı. Yeni üniversitelerin yanı sıra en eski üniversitelerden biri olan İstanbul Üniversitesinde de bu yıl mimarlık eğitimine başlandı. Bu yıl eğitime başlayan bölümler (ve kontenjanları):

- 1) Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (72)
- 2) Bingöl Üniversitesi (52)
- 3) İskenderun Teknik Üniversitesi (72)
- 4) İstanbul Üniversitesi (72)
- 5) İzmir Demokrasi Üniversitesi (82)

İstanbul'daki durum özel bir ilgiyi hak ediyor:

- * İstanbul'da 34 üniversitede (4 devlet + 30 vakıf) 48 bölümde mimarlık eğitimi yapılıyor.
- * İstanbul'daki mimarlık okullarının bu seneki kontenjanlarının toplamı 3.004.
- * İstanbul'da yaklaşık 15.000 mimarlık öğrencisi var.

* Mimarlık alanındaki bu nicelik takıntısının eğitimdeki kaliteyi düşürmesi ve yapı üretimi alanındaki krizin de etkisiyle artan bir şekilde yaşanan sorunlar, işsizlik vb. öğrencilerin mimarlık eğitimini tercih etmesini etkilemiş ve mimarlık tercihte 15. sıraya inmiştir.

* Kontenjanların dörtte biri, 2.222 kontenjan boş kalmıştır. Geçen sene 2018-19 eğitim yılında toplam 8.209 olan kontenjan doldurulamamış ve 1.326 kontenjan boş kalmıştı. Özellikle vakıf üniversitelerindeki boş kontenjanlar okul yönetimiyle bölümler arasında gerilime sebep olmuştur. Bu dönem vakıf üniversitelerinin önemli bir kısmında kontenjan azaltılmasına gidilmiştir. Bazı vakıf üniversiteleri sadece belli oranlardaki burslu kontenjanlarını açmakla yetinmişlerdir. Bunun yanı sıra pek çok devlet üniversitelerinde kontenjanlar artırılmıştır. Bu dönem mimarlık eğitimine başlayan üniversitelerin hepsi de devlet üniversiteleridir.

* 21 Şubat 2020 tarihinde gerçekleştirilen MİDEKON Danışma Kurulu toplantısında da dile getirildiği gibi mimarlık bölümleri çok farklı adlarla farklı yapılanmalar altında eğitim vermektedirler. Bu farklılığın mimarlık alanında arzulanan eğitim çeşitliliği kapsamında bir isteklilikle değil, yeterli öğretim kadrosunun bulunmamasının getirdiği çaresizlikle oluşturulmuş olması çok önemli bir tartışma konusu olarak gündeme gelmektedir.

* “Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma” Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilen 6. Mimarlık ve Eğitim Kurultayının önemli bir raporu olarak geliştirilmiş ve Mimarlık dergisinde yayımlanmıştır. (Mimarlık 374 – Kasım / Aralık 2013) Bu çalışma hâlâ daha bu alandaki önemli bir eksikliği gidermekle birlikte yeni açılan bölümlere ilişkin YÖK kriterleri ile uyuşmamaktadır.

Önümüzdeki Gündem: Mesleğe Kabul Süreci

Ülkemizin Avrupa Birliği ile ilişkilerindeki gelişmelerin olumlu seyrettiği yıllarda meslek örgütü ile eğitimcilerin birlikte katkı yaptıkları mimarlıkla ilgili bir AB direktifi gündemdedeydi. “Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkında Avrupa Birliği Direktifi” üzerinde hayli çalışılmış ve onaylanması için gerekli hazırlıklar yapılmış idi. Ancak AB ile ilişkilerin seyrinin değişmesi bu önemli yasanın çıkmasını engellemiş ve yerine ikame edilmeye çalışılan yönetmeliğin 4 yıllık lisans eğitimini öngörmesiyle tartışmalar donma noktasına gelmişti. Bu durum Türkiye'deki ve KKTC'deki diplomaların uluslararası tanınırlığı sorununun aşılmasına yol açmıştır. Geçtiğimiz aylarda Mimarlar Odası Mesleğe Kabul Çalıştay'ında sunulan ve daha sonra MİDEKON Danışma Kurulu'nda da tekrarlanan rapor “Avrupa'da Mesleğe Kabul Süreci” üzerine detaylı bir çalışmayı gözler önüne seriyordu. (İkbal Ece Postalıcı, MİMEKK Çalıştay Sunuşu, 18 Eylül 2019 / e-FAADE: Exploring the Field of Interaction in Architectural Design Education)

36 Avrupa ülkesindeki 284 mimarlık okulu çerçevesinde yapılan bu araştırmanın tamamını buraya aktarmayacağım, sonuç bölümündeki rakamları paylaşmakla yetineyim.

* Mimarlık eğitimi ve meslek pratiğinin devamında mimarlık mesleğine kabul için sınav yapan ülke sayısı: 15

* Mimarlık eğitimi tamamlandıktan sonra profesyonel deneyim koşulu aranmadan mimarlık yapılabilen ülke sayısı: 8

* Eğitimin devamında mesleğe kabul eden bazı ülkeler: Danimarka (3+2), Norveç (3+2), Finlandiya (3+2), Yunanistan (5), Türkiye (4)

* Mimarlık eğitimi devamında uzun mesleki deneyimi arayan ülkeler: Romanya (2 yıl), Polonya (3 yıl), Çekya (3 yıl), Estonya (4 yıl)

* Farklı uygulamalar: Mimarlık eğitimi ve Profesyonel çal. Hırvatistan: (3)+(6 ay)+(2)+ (2), Birleşik Krallık: (3)+(1)+(2)+(1)

Türkiye’de mesleğe kabul bilindiği gibi 4 yıllık lisans eğitimi sonrası hiçbir yükümlülük aranmadan doğrudan ömür boyu sürecek bir yetkinin verilmesi şeklindedir. Bu kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir durum değildir. Ayrıca Türkiye ve KKTC’de eğitim gören yabancı öğrenciler için de 4 yıl eğitim sorun oluşturmaktadır. Her şeyden önce bu durumun aşılması yönünde bir ortak karara varılması gerekmektedir.

Mimarlar Odası Üye Profili

Mimarlar Odası kayıtlarından hareketle üye yapısı hakkında bazı bilgileri aktarmakta yarar görüyorum. Mimarlar Odası’nın kuruluş yılı olan 1954’de üye sayısı 736. Şu an aktif üye sayısı ise 62.398 (12 Mayıs 2020). Geçtiğimiz 2019 yılında Mimarlar Odası’na 3.343 kişi üye olmuş. Odamızın çok genç bir üye yapısı var, üyelerin dörtte biri 1990 sonrası doğumlu.

Avrupa Mimarlar Konseyi üye ülkeler arasında bir karşılaştırma yapılabilmesi için bir tablo yayımlamıştı. Bu tabloya göre Avrupa’da 10.000 kişiye ortalama 10 Mimar düşmektedir. Türkiye nüfusunu 83.154.997 kişi (2020), mimar sayısı 62.398 kişi (2020) olarak düşünürsek Türkiye’de 10.000 kişiye ortalama 7 Mimar düşmektedir. Ama özellikle İstanbul dikkate alındığında İstanbul’da 10.000 kişiye ortalama 15 Mimar sayısına ulaştığımız görülecektir.

Yapı üretim süreci bu artışı istihdam edemiyor. Kamuda ve yerel yönetimlerde mimar istihdamındaki azalma dikkat çekici boyutlardadır. Ve en önemlisi “Diploma = iş” denklemi gitgide geçersizleşmekte, özellikle meslek sahibi gençlerin işsizliği büyük boyutlara ulaşmaktadır. Mezunlarımız, çok ciddi bir moral bozukluğu içerisinde hayata atılıyorlar.

Bu durumun dünya genelinde de uzantılarını görmek mümkün. Mimarlık eğitimcilerinin uluslararası toplantılarına katılan akademisyen hocalarımızın aktardığına göre ABD’de ve Avrupa’da da mimarlık eğitimine ilgi azalmaktadır. Mimarlık öğrencilerinin % 70’i gelişmekte olan ülkelerde eğitim görüyor. Bu eşitsizliğin eğitim ortamında gündeme gelmesi ve değerlendirilmesi gerektiği açık.

Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası

Yukarıda olabildiğince kısaltarak aktarmaya çalıştığım sorunların mimarlık ve mimarlık eğitimi alanındaki kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ortak bir politika belirlemesi ve bu politika çerçevesinde hareket edebilmesiyle giderilebileceğini düşünüyorum. Kurultaylarda öncelikle Türkiye Mimarlık Politikası metninin olgunlaştırılmasına önem verdik. Avrupa ülkelerindeki benzer mimarlık politikalarının irdelendiği toplantılardaki gelişmeler hakkında mimarlık kamuoyunu bilgilendirdik. Ancak özellikle kamu yönetimindeki ilgili kurum temsilcilerinin Avrupa Birliği konusundaki isteksizlikleri bu alana da yansımış, metnin ortak geliştirilmesi olanağı kalmamıştı. Avrupa’daki örneklerde meslek örgütüyle birlikte geliştirilen ulusal mimarlık politikası metninin kamu yönetimi tarafından da içselleştirilerek yer yer kanun kuvvetinde belgeler olarak benimsendiklerini görmüş ve o yönde bir çalışmaya evrilebileceğini ummuştuk.

Toplumda mimarlık kültürünün yerleşmesini, benimsenmesini, mimarlık değerlerinin sadece ilgili kişi ve kurumlar tarafından değil, herkes tarafından içselleştirilmesini önemseyeceğimizi özellikle belirtmek isterim. Toplumla birlikte kentleşme ve mimarlık sorunlarının tartışılması, topluma yönelik kentleşme ve mimarlık alanında yayınların, duyuruların yapılması, mimarlığın toplum hayatındaki yerinin, toplumun mimarlıkla ve kentleşmeyle ilişkisinin geliştirilmesi yönünde çalışmaların yürütülmesi önemli. İmar suçlarının hoşgörüle karşılandığı bir ortamda topluma yönelik çok yönlü yayınların yapılması gerektiğini, bunun için meslek örgütü ve mimarlık akademiasının ortak hareket etmesi gerektiğini düşünüyorum.

Türkiye Mimarlık Politikasının içinde yer almakla birlikte konuya özel vurgulamalarıyla Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikasının oluşturulması da ortak çalışma konularından biri olmuş ve bir metin oluşturulmuştur. Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası metnine Mimarlar Odası sayfasından ulaşmak mümkün. (http://www.mo.org.tr/docs/TMEP_2020.pdf).

Mimarlık eğitimi ve mimarlık meslek ortamı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların ortak çabasıyla metnin hayata geçirilmesi, ilgili kurumlar çerçevesinde sesimizin daha güçlü bir şekilde duyurulması, taleplerimizin etkili bir şekilde dile getirilmesi mümkün olabilecektir. Eğitim sistemimizin, özel olarak da mimarlık eğitiminin çok ciddi sorunları vardır. Sorunların büyüklüğü, daha etkin beraberlikleri gerekli kılmaktadır.

Prof.Dr. Özen Eyüce

Açılımı, mimarlık okulları bölüm başkanları iletişim grubu olan MOBBİG ile ilk karşılaşmam 1996 yılında, İzmir’de, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nün ev sahipliğinde yapılan ikinci toplantısında olmuştur.

Aktif görev almasam da zaman zaman katılma fırsatı bulduğum Mobbig toplantıları, mimarlık eğitiminin eşdeğerliliğini sağlamak üzere, Türkiye’de mimarlık okulları arasındaki iletişimin ve örgütlenmenin önemini gözler önüne seren bir oluşumdur.

Türkiye’de farklı eğitim modelleri uygulayan mimarlık okulları (İTÜ, DGSA, ODTÜ, YTÜ, ADMMA) ile giderek sayıları artan yeni mimarlık okulları arasında eşgüdümü sağlamak; mimarlık okullarının birbirlerinden haberdar olacakları bir ortamı yaratmak ve ortak ya da farklı sorunların masaya yatırılacağı bir platform oluşturmak amacı ile kişisel girişimlerle başlatılan bölüm başkanları toplantılarının düzenli bir iletişim gurubu olarak bugüne değin sürmesi, mimarlık eğitimi adına, son derece olumlu bir süreçtir. 1997’de Gazi Magosa’da üçüncüsü yapılan toplantıdan itibaren, düzenli olarak her yıl iki kez farklı bir üniversitenin mimarlık bölümünün ev sahipliğinde yapılan toplantılar ilk defa içinde bulunduğumuz pandemi günleri nedeni ile yapılamıyor. Bu nedenle, bu yıl İYTE’de yapılacak toplantı, Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Koray Korkmaz’ın öngörüsü ile, sanal ortamda görüşlerimizi paylaşacağımız bir platform haline geldi. Bu gelişme için kendisine ayrıca teşekkür ediyorum.

Katıldığım Gazi Magosa’da, Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Bölümü ve Bölüm Başkanı Prof. Dr. İbrahim Numan’ın ev sahipliğinde yapılan 3. Mobbig toplantısından hatırımda kalan başlıca konular

- Mobbig örgütlenmesinin gerekliliği ve sürekliliğinin sağlanması,
- Bu örgütlenmelerin uluslararası örneklerinin araştırılması ve bir sonraki toplantıda sunulması,
- Farklı eğitim modelleri uygulayan bölümler arası eşdeğerlilik sağlanması için gerekliliklerin saptanması,
- Mimarlık okullarının kadro ve kontenjan sorunlarının tartışılması,
- Akademik değerlendirme ve denetlemenin nasıl yapılacağı tartışılması idi.

Zaman içinde değişen gündeme göre, öncelikli konular değişse de, bu konular farklı boyutları ile hep gündemde kaldı.

2001 yılında, İYTE’ de Mimarlık Fakültesi’nin ve Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ahmet Eyüce’nin ev sahipliğinde yapılan toplantı, her ne kadar kent’ ten uzak bir kampüs üniversitesi olsa da, kurulan Üniversite -Belediye ilişkileri nedeniyle, İYTE’nin ve dolayısı ile Mimarlık okullarının kente katkısının da önemini de vurgulayan bir toplantı olmuştur.

Daha sonraki toplantıların gündemini oluşturan konuların içinde en önemlisi ise, mimarlık eğitiminin içeriği ve mezunlarının taşımakla yükümlü oldukları özellikler nedeni ile, tüm üyelerce paylaşılan bir görüş olarak yetersiz görülen mimarlık eğitim süresi idi. 1996 yılında Mobbig üyelerinin YÖK ile yaptığı görüşmelerde de aktarılan ancak kabul görmeyen Mimarlık eğitiminin 5 yıla çıkarılması önerisi daha

sonraki toplantılarda da görüülen ancak sonuca bağlanamayan bir konu olarak hala gündemde kalan bir konu.

Mobbig sivil girişimli bir iletişim grubu olarak yaptırımı olan bir yapıya sahip değildi. Bu dönemde giderek sayıları artan ve çeşitlenen mimarlık fakülteleri ve mimarlık bölümlerinin sorunlarının paylaşıldığı Mobbig toplantılarında görüülen konuları ve sorunları üst kurullara aktarmak amacı ile daha küçük ama etkin bir grubun oluşturulması amacı ile 2006 yılında Bahçeşehir üniversitesi’de Mimarlık Fakültesi Dekanı Ahmet Eyüce’nin daveti ile toplanan Mimarlık Fakültesi Dekanları arasından seçilen Prof. Dr. Emre Aysu (Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı), Prof. Dr. Ahmet Eyüce (Bahçeşehir Üniveristesi Mimarlık Fakültesi Dekanı), Prof. Dr.Tamer Gök (Mersin Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı), Prof. Dr.Erkut Özer (Maltepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı) ve Prof. Dr. Çetin Türkçü (Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı)’nın görev aldığı MİDEKON (Mimarlık Fakülteleri Dekanlar Konseyi) kuruldu.

Bir yandan yeni açılan mimarlık okullarının sahip olması beklenen standartlar saptanmaya çalışılırken, Uluslararası mimarlık örgütleri ile ilişkilerin artması, Bologna süreci olarak adlandırılan uluslararası eşdeğerlilik sisteminin de gündeme gelmesine neden oldu. Bu bağlamda mezunların sahip olması gereken bilgi beceri ve yetkinliklerin yeniden tanımlanması, mimarlık eğitimi müfredatlarının yeniden gözden geçirilmesine neden olurken, bırakınız eğitim süresini 5 yıla çıkarmayı, var olan kredilerin de kısıtlanması ile, mimarlık eğitimi yepyeni sorunlarla karşı karşıya kaldı. Mimarlar Odasının da girişimi ve Mobbig üyesi mimarlık okullarının katılımı ile, MİAK akreditasyon kurulunun oluşturulması ise, mimarlık eğitim müfredatı, kadro, öğretim üyesi/ öğrenci oranları, öğrenim çıktıları gibi konuları ilk toplantısından itibaren tartışan Mobbig’in bu konudaki en önemli başarısıdır.

Mobbig toplantıları sırasında yapılan öğrenci çalışmaları sergileri ya da ulusal mimarlık sergileri de bu çalışmaların toplantıların yapıldığı fakülte veya bölümlerde de öğrencilerinde yararlanacağı başka bir zenginlik katmaktadır.

Mobbig’in bundan sonra da devam etmesi, değişen koşullar ve çağdaş dünyanın yarattığı yeni gündemlerin (örneğin dijital ortamda tasarım eğitimi gibi konular) uygulamalı bir meslek alanı olan mimarlık eğitimi ile nasıl ilişkileneceği bu iletişim grubunda tartışılmalıdır.

Pandemisiz günlerde, sağlıklı yüz yüze iletişim ortamlarında görüşmek üzere...

Prof. Dr. Mehmet Şener Küçükdoğu

Yaşamımızın en olağandışı döneminden geçerken nelerle karşılaştık, neler yaşadık nelere tahammül ettik. Hepimiz ömür boyu unutamayacağımız ve sıklıkla anacağımız anılar biriktirdik. Yıllardır mimarlık eğitiminde kalite ve uluslararası geçerliliği üst hedef alan çabalar gösterirken, bu yaşadığımız olağandışı koşullar bizi bu eğitimi uzaktan yapmaya mahkûm etti. Hiçbir güçlü ses çıkıp “ana omurgası tasarım eğitimine oturan mimarlık eğitimi uzaktan yapılamaz” diyemedi. Kuşkusuz eğitim programlarımızdaki kimi kuramsal dersler uzaktan yapılabilir, yapıldı da. Ancak, temel tasarım, mimari tasarım, yapım tasarımı ya da uygulama projesi, kentsel tasarım, tarihi çevre koruma ve restorasyon projesi gibi sadece tek bir öğrenci ile değil grup halinde öğrencilerle birlikte aktif bir eğitim modeli ile öğrenciye tasarım becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır. Şundan eminim ki, bugün uzaktan yapılan tasarım derslerinin çok başarılı olduğunu ve bundan böyle bu modelin uygulanmasının çok yararlı olacağını, eğitimde yeni bir sayfa, bir devrim olacağını savunan meslektaşlarımız olacaktır.

Sayın Bülend Tuna’nın belirttiği gibi, hiçbir alt yapısı olmadan, nitelik ve nicelik olarak yeterli öğretim kadrosu oluşturulmadan kısacası, bir mimarlık bölümünün kurulmasında sağlanması gereken asgari koşullar yerine getirilmeden açılan bir çok bölüm ve programla sayı 132’ye ulaşmışsa, bu da yetmiyormuş gibi bu yıl 5 programın daha öğrenci alacağı bir gerçekse, benim gibi düşünenlerin azınlıkta kalacağı çok açıktır.

Bunları neden yazıyorum acaba? Çünkü ülkeyi yönetenler, Yüksek Öğretim Kurulu böyle olmasını istedi. Bu üniversitelerin, özellikle vakıf üniversitelerinin çok işine geldi. Ne güzel, bahar yarıyılı zamanında bitirilebiliyor, yaz okulu da yapılabilecek, Mimari tasarım derslerinin kredisi yüksek, kredi başına ücret hesaplandığından iyi bir getiri, hiç böyle bir kaynak eğitimin kalitesiymiş, öğrenci memnuniyetiymiş ya da daha acısı tüm öğrencilerin bu tür eğitimi sürdürebileceği olanaklara sahip olması ya da olmamasıymış önemli mi? Gerçekten bunu yaşadım, kaç öğrencim olanaksızlıkları nedeniyle bu eğitime katılmadıklarından dersi bıraktılar.

Sevgili meslektaşlarım, işte MOBBİG bunun için var. Bu ve bu gibi konuların tartışılabileceği, ortak ya da kurumlara özel konuların paylaşılacağı, tartışılabileceği bir ortam, bir platform. Sayın Mine Inceoğlu'nun ve Sayın Çetin Türkçü'nün yazılarında MOBBİG'in hangi ortamda, ne amaçlarla oluşturulduğunu anlıyoruz. Bu nedenle ben tekrarlamak istemiyorum. Ancak, şunu eklemek isterim ki, o dönem de çok daha az sayıdaki bölümlerin başkanlarının bu kuruluşun kurulma gerekçelerine olan inanmışlıkları ve sahip çıkmaları ile birçok konu gündeme getirilerek tartışılmış ve kurulan iletişim ağı ile herkesin birbirinden haberdar olması olanağına kavuşulmuştu.

O zamanlarda ne yazık ki çeşitli nedenlerle uzun süredir akademik ortamla meslek kuruluşumuz olan Mimarlar Odası arasında güçlü bir bağ kurulamamıştı. MOBBİG'in hayata geçmesi ile özellikle üniversiteden rahmetle andığımız Sayın Prof. Dr. Hakkı Önel ve Sayın Prof. Dr. Emre Aysu başta olmak üzere diğer öğretim üyeleri ile Mimarlar Odası'ndan gene rahmetle andığımız Sayın Oktay Ekinci ve Sayın Bülend Tuna'nın ve arkadaşlarının önderliğinde güçlü bir bağ oluşturulmuş ve bunun yansıması olarak 2001 yılında ilk kez "Mimarlık ve Eğitim Kurultayı" toplanmıştı. Kurultaylarla ilgili ayrıntılı bilgileri gene Sayın Bülend Tuna'nın yazısında görüyoruz. MOBBİG toplantılarında görüşülen, tartışılan ve görüş birliğine ulaşılan birçok konu, kurultayların çalışma gruplarında olgunlaştırılarak kurultaya sunuluyor, tartışılarak karara bağlanıyordu. Bunların en bilinenleri "Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi", "Mimarlık Akreditasyon Kurulu", "Mimarlığa Kabul Kurulu" ile "Türkiye Mimarlık Politikaları" Mimarlık Eğitim süresini de kapsayan "Mimarlık Meslek Yasası Taslağı" gibi konular büyük bir heyecan ve katılımı hayata geçirilmeye çalışılıyordu. Sayın Türkçü'nün de belirttiği gibi bu sesin üst kurumlara (YÖK ve ilgili Bakanlıklar) daha güçlü ve yetkileri tanınan bir kuruluş tarafından duyurulma gereksinimi nedeniyle MİDEKON kurulmuş ve çalışmalarına başlayarak özellikle YÖK nezdinde temaslar sağlanmıştı. Ancak ülke yönetiminin Avrupa Birliğine Uyum Süreci politikalarındaki değişimler, plansız ve programsız bir şekilde asgari kuruluş koşulları yerine getirilmeden sayıları hızla artan üniversitelerin ve bunlara bağlı Mimarlık Bölüm ve Programların açılması, meslek odaları genelinde Mimarlar Odası üzerindeki baskılar, gelirlerini ve yetki alanlarını olabildiğince sınırlandırmalar ve daha da acısı bu gibi toplantılara özellikle Kurultaylara ev sahipliği yapmaktan, Bölüm Başkanlarının, Dekanlarının, Öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin katılımından, oturdukları koltukları kaybetme korkusuyla rahatsızlık duyan üniversite yöneticilerinin artması nedenleri ile gerek MOBBİG toplantıları ve özellikle kurultay heyecanı giderek kaybolmaya başlamıştır. Nitekim 2019 yılında 10. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, 13 Aralık 2019 tarihinde TMMOB İstanbul Büyükşehir Şubesinde sınırlı bir gündem ve katılımı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Öte yandan, MOBBİG toplantıları ise giderek ilk kuruluş amaçlarından uzaklaşarak, ev sahibi Bölüm tarafından organize edilen sempozyum formatına dönüşmeye başlamış, bu kadar çok sayıda bölüm olmasına karşın katılım iyice azalmıştır. Bunun nedenlerinin açıklıkla tartışılması ve kuruluş amaçlarının yeniden hatırlanarak eski işlevine kavuşturulmasına çaba gösterilmesi gerekir diye düşünüyorum. Ayrıca büyük beklentilerle oluşturulan MİDEKON ise, son yıllarda işlevini tamamen kaybetmiş, üyeleri olan dekanların birçoğunun farklı mesleklerden olması ya da MOBBİG toplantılarını küçümsemesi veya kendileri için vakit kaybı olacağı daha açık deyişle işin mutfağı olduğunu önemsememeleri nedenleriyle, mimarlık eğitimi sorunlarından giderek uzaklaşmışlar, günlük rutin içinde kaybolup gitmişlerdir. Oysa ki, Mimarlık eğitiminin YÖK tarafından tanınan yüzü MİDEKON'dur. Umarım yeni Yönetim Kurulu MİDEKON'u kuruluş amaçları doğrultusunda yeniden işlevlendirir ve etkili kılar.

Bu yılın Mayıs ayında İYTE Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nün ev sahipliğinde düzenlenmesi beklenen 50. MOBBİG toplantısı içinde yaşadığımız koşullar nedeniyle gerçekleştirilemedi. Ancak bu

talihsizlik ev sahibi Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Koray Korkmaz tarafından MOBBİG'in yeniden tartışılmasına, geçmişten bugüne gelinen durumun değerlendirilmesine olanak veren bir fırsata dönüştürüldü. Bu vesile ile uzun süredir görüşemediğimiz dostlarla bu platformda bizi biraraya getirdiğiniz için teşekkür ederim.

Yazımı daha fazla uzatmak istemiyorum. Ancak bilinen nedenle gerçekleşemeyen 50.MOBBİG toplantısının, Ekim ya da Kasım ayları içinde, ev sahibi Bölüm tarafından belirlenecek bir tarihte yüz yüze gerçekleştirilmesini diliyorum. 50. Toplantı mutlaka yapılmalı bence. Tabii ki, bu ortama yazan arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu olarak, Bölüm Başkanlığı ya da Dekanlık görevlerimizi çok gerilerde bıraktığımız için katılamayacağız, ama bu toplantı için belirlenecek gündem başlıkları konularında oluşturulacak çalışma gruplarının hazırlayacakları sunumların olabildiğince geniş katılımı tartışılarak MOBBİG'i gerçek işlevine kavuşturulmasını diliyorum.

Gündem başlıkları konusunda önerilerde bulunmamız istendiğinde her zaman katkıda bulunmak isterim, Bence en güncel olanı, yazımın başlangıcında belirtmeye çalıştığım "Mimarlık Eğitiminin uzaktan yapıp yapılamayacağı" olarak önerilebilir.

Selam ve sevgilerimle

Prof. Dr. Ali Cengizkan

MOBBİG MİMARLIK OKULLARI BÖLÜM BAŞKANLARI İLETİŞİM GRUBU / ÖNCÜ VE ANLAMLI BİR ÖRGÜTLENME

Ali Cengizkan

MOBBİG Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu'nun etkinliklerinin başından itibaren kendimi grubun kurucuları arasında hissettim; bu konuda ilk adımları atan Prof Dr Mine İnceoğlu'na her zaman ileriye gören bakışı ve yumuşak – birleştirici tutumu için ne denli teşekkür edilse azdır. Kendisinin de yazdığı gibi, İTÜ'nün 1996 yılındaki girişimiyle başlayan toplantılar dizisi, 1997 yılında 2-3 Mayıs tarihleri arasında ODTÜ'de yaptığımız MOBBİG IV ile, başka bir dönemece ulaştı.

1994 yılında, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölüm Başkanı olmak için kendi isteğimle adaylığımı koyduğumda, bir önceki başkan Prof. Dr. Vacit İmamoğlu idi: Öğretim Görevlisi ünvanıma ve Bölümde 1981 yılından başlayarak 13 yıldır eğitim veriyor olmama karşın, Kurum önerimi çok demokratik kurallar ve işleyiş içinde kabul etti. Çok yüksek bir eğilim belirleme oyu aldığım seçimle göreve geldim ve Ocak 1998 sonuna kadar görev yaptım. İTÜ Mimarlık Bölümü Başkanı Mine İnceoğlu, katılımcı bir tutumla açık çağrılarını göndermişti; ilk toplantıda İzmir'den, Mağosa'dan arkadaşlar vardı; verimli gelişmeler içine girildi.

MOBBİG Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu'nun IV. Toplantısını, Ankara'da ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlık Toplantı Salonu'nda gerçekleştirdiğimizde, arkamızda Türel Saranlı hocamızın bir yılı aşkın bir süredir üzerinde çalıştığı, Bölüm Genel Kurulu'nda iki kez tartışmaya açtığı bir 'Beş Yıllık Mimarlık Eğitimi' Programı ve Gerekeşi bulunmaktaydı. Dönemin Orta Doğu Teknik Üniversitesi üst yönetimi, YÖK üst yönetimi ile yakın ilişkiler içindeydi; dolayısıyla 5 yıllık eğitim konusu Avrupa Birliği tartışmalarıyla toplumun ve hükümetin ufkunda gözükmeden önce, ileri görüşlü yöneticilerin ufkunda belirmişti bile. Mimarlık Bölümü'nden bizler, bölüm başkanı Ali Cengizkan, bölüm başkan yardımcıları Neriman Şahin Güçhan ve Abdi Güzer, ayrıca mimarlık eğitimi uzmanı arkadaşımız Aydan Balamir, bu açılmış olan yoldan kararlı ve hızlı biçimde yürüyebildik.

2 ve 3 Mayıs 1997 günlerinde Ankara'da yapılan toplantının tutanaklarına göre, 30 katılımcısı oldu.

Toplantıları titizlikle izleyip kayda geçiren sekreteryadaki arkadaşlarımız Zeynep Aktüre, Güliz Bilgin ve Ömür Harmanşah'a teşekkür ediyorum, çünkü onların çabasına dayanarak Zeynep Aktüre, çok kısa süre içinde kalıcı belgeyi oluşturdu: MOBBİG IV Toplantı Kitapçığı; 96 sayfa; Sınırlı Çoğaltma Baskı; Mayıs 1997 (Ekli PDF Belge) İlk günün öğle sonrasında YÖK Başkanı Prof. Dr. Kemal Gürüz ile görüşme

yapıldı. Bu görüşmede Kemal hoca, kendimizi tanıttıktan sonra büyük bir demokratik yaklaşım göstererek beni heyet başkanı olarak masa başına oturttu ve “5. Yıllık Mimarlık Eğitimi” projemizi anlattırdı. Belli ki üzerinde düşünmüştü; kendi alanından önemli olan ölçütlerle konunun ekonomik ve sosyal boyutlarını sorması; altı yıllık tıp eğitimi alanından sonra mimarlık alanının da, haklı gerekçelerle bile olsa, beş yıla çıkarılmasının ülkeye getireceği bütçe yüklerini gündeme getirmesi, bunu gösteriyordu. Toplantıdan çok olumlu ayrıldık. Ertesi gün, Bölümlerimizin kendi aralarındaki farklılıklar ve öte yandan, mimarlık eğitiminde yaşanan ortak sorunlar, üzerinde gündemli olarak görüş alışverişi devam etti ve örgütlenme konusunda çok önemli bir adım atılmış olarak dağıldık. Sürecin sonraki kısmında, yani Ocak 1998 sonrasında ODTÜ Mimarlık Bölümü Başkanı Doç. Dr. Selahattin Önür oldu. Bugüne kadar geçen süre içinde en fazla 4 toplantıya daha ve izleyici olarak katıldım. Mimarlık eğitimi alanında Mimarlık Eğitimi Kurultayları, mimarlık fakültesi dekanlarından oluşan MİDEKON örgütlenmesi, yine mimarlık alanı akreditasyon kurulu MİAK oluşturuldu. MOBBİG olmasaydı, MOBBİG içindeki etkileşim ve ilişki bu denli sahiplenilerek kurulmasaydı, bu örgütlenmeler şimdiki kadar başarılı olamayacaktı. Ayrıca bildiğim kadarıyla, Türkiye’de öbür yüksek öğrenim alanlarındaki benzer enformel örgütlenmeler de yine MOBBİG’den ilham alarak ve onun dayanıklılığına güvenilerek bölüm başkanları seviyesinde örgütlendiler. MOBBİG, bir bakıma Avrupa’daki benzeri EAAE gibi, Türkiye için öncülük yaptı. MOBBİG Toplantılarında, ilk dört toplantı sonucunda varılan toplantı işleyim kuralları yanısıra, yazılmayan ama sözlü biçimde oluşturulan MOBBİG İlkeler Demeti’ni şöyle hatırlayabilir ve özetleyebiliriz:

1. MOBBİG; adı üzerinde, enformel olarak biraraya gelen, o andaki Mimarlık Okulu Bölüm Başkanı (ya da uygun göreceği kişi) tarafından temsil edilen kişilerce oluşturulan bir akademik iletişim grubudur. İşleyiş ve hukuk açısından Dernekler Yasası’na benzer olan ilişkilerin, hiçbir resmi yönü ve vergi benzeri denetime tabi yönü yoktur.
  2. Birinci madde uyarınca, ast-üst ilişkilerine bakmayan MOBBİG birlikteliği, Bölümün bağlı olduğu Okul Yönetimini ya da Dekanlığı, temsil dışarıda bırakır. Dekan ya da Rektör’ün toplantılara katılımları durumunda söz hakları bulunur; ancak temsil ve oy hakları yoktur.
  3. MOBBİG Toplantıları, her yıl gerektiğinde, 2 ya da 3 kez bir Mimarlık Bölümü’nün sahipliğinde ve sözkonusu Bölüm Başkanı’nın yönlendiriciliğinde düzenlenir. MOBBİG Toplantıları’nı düzenleyen Bölümün masrafları sözkonusu Okul/Fakülte bütçesinden karşılanır. MOBBİG Toplantıları’na katılacak olan Bölüm Başkanları’nın yol ve benzeri masrafları, sözkonusu Okul/Fakülte’nin temsil bütçesinden karşılanır.
- 26 yıldır bu özverili ve amatör ruhla ilerlemekte olan MOBBİG Toplantıları’nın 50. Toplantı’ya erişmiş olması kendi içinde bir başarı ifadesidir. Sayısı artan bölümler arasında işbirliği, eğitim, kültürlenme ve kapasite geliştirme anlamına gelen toplantılar dizisinin daha verimli olması, en büyük dileğim. Yeri gelmişken kırk yıllık bir mimarlık eğitimcisi olarak (35 yıl ODTÜ; 5 yıl TEDÜ) kimi eleştirilerimi de yöneltmeliyim:

1. MOBBİG ve MİDEKON Toplantıları, gündemi daha kesin ve sistematik kurularak ilerlenmeli; toplantı zamanında dile getirilen konuların bir kısmı, toplantı günlerinde sosyalleşme ortamlarına taşınmalı; kısacası daha verimli olunmalıdır.
2. MOBBİG Toplantıları ve Etkileşimi, olmazsa olmaz koşullar ve değerler konusunda okullardan mimarlık eğitiminin ‘ortak payda’ ya da ‘asgari müşterek’ değerlerine ulaşmış olmayı talep etmelidir. Her yıl/sınıfın bağımsız bir mekan olarak stüdyo/işliğinin bulunması; bu stüdyo/işliğin okul tarafından verilmiş izin anlamında 7/24 kullanılabilmesi; her sınıftaki her öğrencinin bağımsız bir çizim/çalışma masasının bulunması, bu koşullar arasında değerlendirilebilir. Benzer biçimde, ışık, atölye ve laboratuvarların tanımlanması ve beklenti oluşturulması; ders programlarının bu açıdan gözden geçirilmesi, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının sınıra bağlanması, koşullara bağlanmalıdır. Örneğin, Avrupa Planlama Okulları Birliği AESOP’a üyelik başvurusu, planlama okullarının üyeliğini, aralarında ‘müfredat denetimi’ ve ‘mezun vermiş olma’nın da bulunduğu koşullara bağlamıştır.
3. Bir önceki maddede dile getirdiğim, üye okulların nitel açıdan da değerlendirilmesi konusu, onları

MİAK kurumuyla ilişkilendirmek anlamına gelmektedir, bunun farkındayım. Ancak Türkiye yükseköğrenim ortamında, zaten varolan farklılıkların adlandırılmasının da yararlı olacağını, hala, savunmaktayım. (İlk toplantılarımızda da savunuyordum: kaynak olarak kimi okullar 5 yıllık eğitime geçemeyecek olduklarını hissediyorlarsa, geçmesinler. Çünkü zaten toplumsal algı açısından, okullar arasında bir fark var, böyle tanımlar var!)

4. Öte yandan MOBBİG ve MİDEKON Toplantı ortamları, her zaman ortak sorunların nasıl üstesinden geliriz, gözüyle kurgulanmış ve ilerlemiştir; bu çok doğal. Ancak bu doğal olan durum, bölümleri Üniformaya sokmaya başlayınca doğallığını yitirmekte. Tüm Avrupa yüksek öğrenim ortamı, bu arada mimarlık ortamı da, Bologna Süreci'nin getirdiği şabloncu düzenlemelerle sarsıldı. Oysa, farklarımızı ve farklılıklarımızı duymak için kurulacak ortamların birlikteliğimizi daha da verimli kılacağı bilinmelidir.

5. MOBBİG artık kendi tarihini yazmalıdır/yazdırmalıdır. Belki kimi ayrıntılarıyla, akademik ortamda yazdırılacak bir sosyoloji-mimarlık-tarih-planlama tezinin konusu olabilecek ilişkilerle doludur. Tarih yazımında ise, benim notlarımı da içerecek biçimde, katılımcı bireylerin anlatıları önemlidir kuşkusuz; ancak herhangi bir şeyin tarihi, bu katılımcı öznel anlatıların kendisine indirgenemez. (Böyle eğilimler sezmemekteyim; hem kendilerini merkeze alan, hem de 'anımsadıklarını' kesin gerçekmiş gibi ele alanlar var.) Bu bilgilerin tümü çok önemlidir; ama bu özgün örgütlenmenin ortaya çıkış gerekçesi, toplam serüveni, kırılma noktaları, her açıdan ilginç bir birikimdir ve birey anıları ötesinde bütünlüğe sahiptir. Bu çerçevede, Ekli olarak sunduğum MOBBİG IV Toplantı Tutanağı gibi, özellikle TMMOB Mimarlar Odası'nın çabaları ve kolaylaştırıcılığı içinde oluşturulan ilk dönem toplantılarının dökümleri ve web sayfası da belge değer taşımaktadır.

Bu duygularla, tüm mimarlık eğitimcilerini selamlıyor ve MOBBİG 50'yi kutluyorum.

Saygılarımla,

Ali Cengizkan, Prof. Dr.; 14 Haziran 2020
TED Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı
ve Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

EK: (MOBBİG IV Toplantı Kitapçığı; 96 sayfa; Sınırlı Çoğaltma Baskı; Mayıs 1997_Ekli PDF Belge)

Prof. Dr. Selahattin Önür

MOBBİG 50'ye MOBBİG ÜZERİNE GÖRÜŞ / Selahattin Önür – 10.06.2020

MOBBİG, tüm mimarlık okullarının doğal üyesi olduğu ve ortak konularını, sorun ve başarımlarını paylaşma, düşünce alışverişinde bulunma, işbirlikleri kurma, birlik olma ve birlikte davranma gereksinimini duyan bölüm başkan ve temsilcilerinin gönüllü katılımı ile yaşayan bir iletişim ortamıdır. Katılımcıları, önceleri daha sık görülen, bölüm başkanlarının değişmesine bağlı olarak, giderek de sayıları artan yeni bölümler ile yenilenmektedir. Gönüllü katılım ve sorumluluk duygusu ile sürdürülen MOBBİG'in işleyişine ilişkin olarak, 27. MOBBİG ile başlayan bazı düzenlemeler yapılmıştır. Erciyes Üniversitesi tarafından 5-6 Mayıs 2011 tarihinde düzenlenen 32. MOBBİG Toplantısı'nda kabul edilen ve MOBBİG Tüzüğü'nü temel alan yeni Çalışma Esasları, toplantıların koordinasyonu ve yürütülmesi ile komisyon ve çalışma gruplarının işleyişini düzenlemiştir. MOBBİG, amacı, kimliği ve sınırlı sağlanabilen olanakları ile özgün bir model oluşturmuştur. Katılımcılarının temsil ettiği eğitim kurumları tarafından tanınıyor olması sayesinde sürdürülebilme ve kurumsal bir varlık olarak tanımlanabilmektedir. (*) MOBBİG (Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu), yönetiminde buldukları bölümlerin birbirinden çok farklı ancak birbirine bağımlı çeşitli konularını, bölümlerinde yaşananları, düşünülenleri ve eleştirilenleri yakından bilen bölüm başkanları ile yönetimde görevli diğerleri arasında iletişimi ve iletişimin sürekliliğini sağlamayı amaçlayan bir oluşumdur. Bu iletişimden beklenen, mimarlık disiplini için gerekli

eğitimi uluslararası düzeyde verebilmenin koşullarını yaratmada ve geliştirmede çok yönlü bir birlikteliktir. MOBBİG toplantıları, bilimsel ve kültürel olarak mimarlığı ilgilendirebilecek temalar veya konular üzerine bireysel makale ve çalışmaların sunulduğu ve de seyirci/dinleyici ağırlıklı olan sempozyum toplantıları ve bilimsel konferans toplantıları değildir. Önemi, özgünlük ve özgüllüğü, toplantı gündeminin bölüm başkanları tarafından bir önceki paragrafta belirtilen amaç ve beklenti doğrultusunda toplantıyı düzenleyen bölüm başkanına iletilen öneriler ışığında hazırlanmasından, gündemin içeriklerinin toplantılar süresince katılımcılar tarafından görüşülüp tartışılarak geliştirilmesinden, sonuçların paylaşılarak ilgili ortamlara taşınmasına dayanan bir toplantıdır.

MOBBİG toplantılarının bu özellikleri, 30'lu toplantıların sonlarına doğru giderek zayıflamış görünmektedir. İki ve hatta bir buçuk güne sınırlı bu toplantılarda, açılış konuşmaları, toplantıyı düzenleyen bölümün duyurduğu bir tema üzerine bireysel sempozyum/konferans nitelikli makale türü sunular ve MOBBİG 27 Toplantısı'nda uygulaması başlanan komisyon ve çalışma grubu sunuları, katılanların tümünün gündem içeriklerine ilişkin görüşleri, görüşmeleri, tartışmaları ve görüş geliştirmeleri için gereken iletişim/katılım ortamını büyük ölçüde izlemeci/dinlemeci bir ortama dönüştürmektedir. MİDEKON (Mimarlık Dekanlar Konseyi) 2006 yılında kurulmadan önce Mimarlık fakültesi dekanları toplantıların davetli katılımcılarıydılar. Bölüm başkanları düzeyinde olan MOBBİG'in, Y.Ö.K.'ün resmi muhatabı olmaması nedeniyle, toplantı sonuçlarından ilgili konuların Y.Ö.K.'e taşınabilmesi ve sonuç alınabilmesi için dekanların aracı olması düşüncesi, 07 Temmuz 2004 tarihinde ODTÜ'de olağan dışı yapılan 18^{1/2}. MOBBİG Toplantısı'nda doğdu. MİDEKON 2006 yılında bu gereksinim ve düşünce üzerine kuruldu. MOBBİG toplantıları ile aynı tarihlerde ve aynı yerde yapılmasına karşın MİDEKON toplantılarının MOBBİG oturumları ile çakışması dekanların katılımını olumsuzolarak etkilemektedir. MOBBİG 27 Toplantısı'nda yerleşen uzun erimli komisyon ve kısa süreli çalışma grupları uygulaması toplantılara çalışılmasına karar verilen konularda önemli veriler ve bilgiler sağlamaktadır. Bu veri ve bilgilerin uzun zaman alabilen sunularının MOBBİG toplantılarında yapılması yerine, toplantılar öncesinde katılımcılarla paylaşılması, bu veri ve bilgiler üzerinden yapılacak olan, görüşme, tartışma ve görüş geliştirmelere, yani iletişim/katılım ortamına katkısı olacaktır.

“MOBBİG'in kurulduğu 1996 yılından başlayarak kazandırdıklarını göz ardı etmemek ve geliştirmek gerekir:

- En önemlisi her yıl gittikçe sayıları artan bir akademik topluluğun sürekli ve kaynaştırıcı iletişim ortamı olarak, belirlemiş olduğu ilkeler ve çalışma esasları ile kendisini gerçekleştirmiştir.
- Mimarlık disiplini ve eğitim ortamına ilişkin önemli konuların tanımlanmasına ve gerekli çalışma ortamlarının yaratılmasına, bu çalışmaların sonuçlarının paylaşılmasına olanak sağlamıştır.
- Mimarlar Odası ile verimli işbirlikleri kurulmasını sağlamıştır.
- Mimarlar Odası ile birlikte Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun (MİAK) kurulmasını ve işletilmesini sağlamış, henüz yasal zemini olmasa da Mesleğe Kabul Kurulu'nun oluşturulmasına da destek vermiştir.
- Sesini Yüksek Öğretim Kurumu'na duyuramamanın sıkıntısı sonucu, Mimarlık Dekanlar Konseyi'nin (MİDEKON) kurulmasına yol açmıştır.

Bu kazanımlardan en önemlisi olan birincisi, MOBBİG'in en güçlü olduğu yanıdır. Bu güç, toplantılara katılım, kurulan çalışma ortamları ve dostluklarla sürebilmektedir. Karşılıklı etkileşim ve bilgilenmenin kurumlardaki çalışmalara ve işbirliklerine katkıları olabilmektedir. Bu akademik topluluğa katılan üyeler, Türkiye genelinde mimarlık eğitim ortamını temsil eden, temsil ettikleri kurumların statülerinden (büyük, küçük, yeni, eski, vakıf, devlete ait, yeterli/yetersiz olanakları olan üniversite gibi) bağımsız olarak, sorunlarını ve başarımlarını paylaşan / değerlendiren akademik bireylerdir.”(**)

(*)(**) MOBBİG 38 / ODTÜ Toplantısı – 08 Mayıs 2014 – “Örgütsel Atalet” paneli için “MOBBİG Ne, Ne Değer?” başlıklı sunuşumdan (Selahattin Önür)